

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

Mgr. Michaela Fajová

Odpovědnost exekutora za škodu při provádění exekuce

Diplomová práce

OLOMOUC 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Odpovědnost soudního exekutora za škodu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 8.8.2014

Michaela Fajová

Souhlas ke zpracování údajů

Já, Michaela Fajová, autorka diplomové práce na téma Odpovědnost soudního exekutora za škodu, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/200 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona 101/200 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalozích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Knihovna UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č.121/2002 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

V Olomouci dne 8.8.2014

Michaela Fajová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala všem, kteří mi poskytli oporu při tvoření diplomové práce. Za obětavost, korekce a odborné vedení zejména vedoucí diplomové práce JUDr. Renátě Šínové, Ph.D.

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	7
ÚVOD	8
1 PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY ČINNOSTI SOUDNÍHO EXEKUTORA	11
1.1 VÁZANOST SOUDNÍHO EXEKUTORA STAVOVSKÝMI A PODZÁKONNÝMI PRÁVNÍMI PŘEDPISY	12
2 ČINNOST A POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA	13
2.1 PŘEDPOKLADY VÝKONU FUNKCE SOUDNÍHO EXEKUTORA	13
2.2 ČINNOST A POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA OBECNĚ	13
2.3 VYBRANÉ ASPEKTY ČINNOSTI A POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA	14
2.3.1 <i>Nezávislost činnosti soudního exekutora</i>	15
2.3.2 <i>Srovnání postavení soudního exekutora a soudu</i>	15
2.3.3 <i>Etický a svědomitý výkon funkce</i>	16
2.3.4 <i>Činnost soudního exekutora jako činnost za úplatu versus nezávislost</i>	17
2.3.5 <i>Soudní exekutor jako podnikatel</i>	19
3 PRÁVNÍ ÚPRAVA ODPOVĚDNOSTI EXEKUTORA	22
3.1 ODPOVĚDNOST SOUDNÍHO EXEKUTORA ZA ÚJMU ZPŮSOBENOU JEHO ZAMĚSTNANCEM	22
3.2 ODPOVĚDNOST DLE TRESTNÍHO ZÁKONÍKU	23
3.3 KÁRNÁ ODPOVĚDNOST SOUDNÍHO EXEKUTORA	24
4 PROBLEMATIKA OBJEKTIVNÍ A SUBJEKTIVNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU SOUDNÍHO EXEKUTORA	25
4.1 SUBJEKTIVNÍ ODPOVĚDNOST	25
4.2 OBJEKTIVNÍ ODPOVĚDNOST SOUDNÍHO EXEKUTORA	26
4.3 ÚJMA ZPŮSOBENÁ EXEKUTOREM VERSUS ŠKODA ZPŮSOBENÁ EXEKUTOREM.....	27
4.4 JEDNOZNAČNÁ A PRIMÁRNÍ ODPOVĚDNOST STÁTU	28
5 ODPOVĚDNOST PODLE ZÁKONA O ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU PŘI VÝKONU VEŘEJNÉ MOCI ROZHODNUTÍM NEBO NESPRÁVNÝM ÚŘEDNÍM POSTUPEM	29
5.1 PŮSOBNOST ZÁKONA Č. 82/1998 SB. NA EXEKUČNÍ ČINNOST.....	29
5.1.1 <i>Veřejná moc</i>	31
5.2 ODPOVĚDNOST ZA ZÁKLADĚ PŘÍMÉ APLIKACE ČL. 36 ODS. 3 LISTIN ZÁKLADNÍCH PRÁVA A SVOBOD31	
5.2.1 <i>Úřední postup bez rozhodnutí?</i>	32
5.2.2 <i>Rozhodnutí v činnosti soudního exekutora</i>	35
5.2.3 <i>Exekuční činnost</i>	37
5.2.4 <i>Odpovědnost soudního exekutora za rozhodnutí</i>	38
6 KONCEPCE ODPOVĚDNOSTI V OBČANSKÉM PRÁVU	39
6.1 FUNKCE ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU.....	39
6.2 PŘEDPOKLADY VZNIKU ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU	40
6.3 PŘÍMÁ ODPOVĚDNOST SOUDNÍHO EXEKUTORA ZA ŠKODU.....	41
6.3.1 <i>Zákonné bezprávi</i>	43
6.3.2 <i>Excindační žaloba podle § 267 OSŘ</i>	43
6.3.3 <i>Žaloba z lepšího práva</i>	45
6.3.4 <i>„Úspěch“ v řízení o žalobě z lepšího práva?</i>	46
6.3.5 <i>Škoda způsobená exekutorem či oprávněným</i>	46
6.3.6 <i>Škoda vznikla, škůdce neznámý, řešení v nedohlednu?</i>	48
ZÁVĚR	50

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	54
SHRNUTÍ.....	58
SUMMARY.....	60
KLÍČOVÁ SLOVA	62

Seznam použitých zkratek

EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ET	vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	Listina základních práv a svobod (usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů)
NObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NotŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
OdpŠk	zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších. Předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Ústava České republiky v čl. 1 odst. 1 deklaruje, že Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Mezi základní znaky právního státu řadíme nejen základní práva a svobody zaručená a chráněná na ústavněprávní úrovni, ale také ústavnost a zákonnost, právní jistotu, dělbu a kontrolu moci, suverenitu lidu a legitimitu a omezenost samotné státní moci.

Nástroje, které jednotlivé prvky právního státu zajišťují, jsou rozmanité a křehké. Jsou náchylné ke zneužití, drobné nuance v jejich použití mohou snadno vést k systému sice legálnímu, ale již nelegitimnímu, k systému ještě stále demokratickému, nicméně nerespektujícímu jeden či více prvků právního státu. V současnosti je absolutně nepřijatelná „svépomoc“ občana, vůči němuž nejsou plněny závazky řádně a včas. Od exekuce „personální“, kdy dlužník za splnění svého závazku ručil doslova sám sebou, se v rámci stále se prohlubující humanizace práva dostáváme až k dnešnímu stavu, který zaručuje (pravda, někdy s většími či menšími úspěchy) právní jistotu a související vymahatelnost práva.

Hovoříme-li tedy o právním státě, musíme uvažovat o tom, jak tento právní stát „zajistit“. „Nahrazení svépomoci státním soudním procesem vedlo současně ke vzniku jedné ze základních povinností státu, totiž k ochraně a prosazování práva za pomoci účinných prostředků, včetně případného mocenského donucení“.¹ Společnost, ve které právo není vymahatelné, a přesto se tato společnost hrdě hlásí k vládě práva, je nejen absolutně bezzubá, ale také chaotická, nejednotná a nedemokratická. Moderní stát tedy musí zajistit nejen demokratické přijímání a prosazování zákonů, které platí bez výjimek pro všechny, ale navíc musí důsledně dodržování zákonů vyžadovat. Je několik možností, jak toho docílit. Jelikož jak bylo řečeno již výše, Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát, zajišťuje náš právní řád plnění povinností prostřednictvím nuceného výkonu rozhodnutí. Stát má v podstatě tři možnosti, jak liknavé, nedůsledné či nepoctivé subjekty přinutit k naplnění okřídleného *pacta sunt servanda*, ale i k plnění povinností stanovených právem veřejným.

V první řadě se o vymahatelnost práva může postarat stát sám. Pouze a zcela. V druhém případě deleguje část své státní moci na soukromé osoby, a tyto určitou částí své moci pověří. V posledním případě stát zaujme v určitém smyslu „schizofrenní“ postavení kombinací obou předchozích přístupů.

Pokud se tedy stát jako nositel moci veřejné rozhodne, že část své moci deleguje na soukromé osoby, musí zajistit výkon svěřené moci těmito osobami, minimálně pak stanovit

¹ MACUR, Josef. *Kurz občanského práva procesního – Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, str. 3.

právní rámec, ve kterém budou ony pověřené osoby přenesený výkon státní moci vykonávat ve smyslu čl. 2 odst. 3 Ústavy, který stanoví, že státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.

Stát se však ani v těchto případech nemůže logicky zprostit své primární odpovědnosti, na druhou stranu lze ponechat výkon určité části suverénní státní moci na jednotlivé pověřené osobě, aniž by tato osoba, tento vykonavatel státní moci nebyl za své jednání a priori odpovědný a nenesl za řádný výkon funkce, která mu byla svěřena, žádnou odpovědnost? Logika i jakýsi přirozený cit pro spravedlnost nám říkají, že nikoliv. Jaká je tedy odpovědnost takto pověřených osob a jaký je tedy jejich poměr odpovědnosti k odpovědnosti státu?

Právě tento problém se budu snažit analyzovat ve své diplomové práci, v současné době navíc vzhledem k právnické profesi, která je předmětem diskusí častěji, než by si i sama přála, tedy na profesi soudního exekutora a jeho odpovědnosti za škodu při výkonu (nejen) exekuční činnosti.

Práce je rozdělena do šesti částí. V první části uvádí právní úpravu činnosti soudního exekutora včetně vázanosti soudního exekutora stavovskými předpisy. V druhé části práce nastíníme některé aspekty činnosti a postavení soudního exekutora, a to zejména vzhledem k postavení soudního exekutora jako podnikatele a zároveň subjektu, na který byla delegována část veřejné moci. Třetí část práce je zaměřena na diferenciaci jednotlivých typů odpovědností exekutora, neboť odpovědnost soudního exekutora za škodu není jedinou formou ručení a následku za jeho jednání.

Vývoji pojetí odpovědnosti soudního exekutora od subjektivní k objektivní s omezenou možností liberace je věnována kapitola čtvrtá. Do této kapitoly jsou zahrnuty aspekty odpovědnosti soudního exekutora, které také prošly určitým vývojem a jsou odrazem vývoje společnosti i stále poměrně „mladé“ profese soudního exekutora.

Předposlední kapitola se blíže věnuje odpovědnosti soudního exekutora podle zákona č. 82/1998. Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. V tomto bodě je akcentována zejména problematika působnosti uvedeného zákona na činnost soudního exekutora, a to zejména s ohledem na jistou disproporci mezi uvedeným zákonem a jeho ústavním zmocněním.

Poslední šestá kapitola definuje základní znaky a předpoklady občanskoprávní odpovědnosti a dále zejména s ohledem na podstatu činnosti soudního exekutora zmiňuje některé problematické a rozporuplné situace, ke kterým může dojít.

Základní hypotézou práce je, že soudní exekutor je subjekt, na který byla přenesena část moci veřejné, přičemž je zároveň podnikatelem, který je za svou činnost odpovědný objektivně s ohledem na oprávněné zájmy subjektů na řízení zúčastněných.

Pokusíme se odpovědět na otázku, zda je soudní úprava odpovědnosti ve vztahu k této právnické profesi dostatečná a odpovídající požadavkům ochrany ústavně zaručených práv a svobod jednotlivce.

Tento cíl jsme se pokusili realizovat prostřednictvím teoretických vědeckých procedur. Zejména pak práce analyzuje některé funkce, působení a status soudního exekutora, komparuje úpravu odpovědnosti a její rozsah, přičemž hodnotí její jednotlivé formy. Práce se pokouší analyzovat některá ustanovení právní úpravy odpovědnosti za újmu a interpretovat některé její dílčí aspekty. Pomocí metody analogie jsem se okrajově zaměřila na obdobnou úpravu notářů při vymezení forem odpovědnosti obou právnických profesí.

1 Prameny právní úpravy činnosti soudního exekutora

Institut soudního exekutora jako fyzické osoby, na kterou je delegována část státní moci byl v českém právním řádu zakotven zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, který nabyl účinnosti dne 01.05.2001, popř. 1.9.2001.² Uvedený zákonný předpis je speciálním právním předpisem ve vztahu k zákonu 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Dle ustanovení § 52 odst. 1 EŘ nestanoví-li exekuční řád jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu a stanoví tak jeho subsidiární použití ve vztahu k předpisu speciálnímu, tedy k EŘ. „Přiměřené použití občanského soudního řádu není omezeno jen na část šestou, upravující výkon rozhodnutí, ale podle § 254 odst. 1 osř lze v exekučním řízení přiměřeně aplikovat i ustanovení přecházejících částí osř (např. často používaný § 107a) s výjimkami uvedenými v § 254 odst. 2,3 a 4 osř).“³ Z četných novel obou zákonných předpisů si dovoluji zmínit zákon č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Uvedenou novelou došlo k částečnému odstranění dvojkolejnosti výkonu rozhodnutí v České republice, když na výkonu rozhodnutí se paralelně podílely jak obecné soudy, tak soudní exekutoři, a to ve prospěch exekucí.⁴ Případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí pak upravuje zákon č. 119/2001 Sb.

Z podzákoných právních předpisů vztahujících se na činnost soudního exekutora pak můžeme zmínit vyhlášku Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb. o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, vyhlášku Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb. o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem či vyhlášku Ministerstva spravedlnosti č. 329/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí.

² Ustanovení části první hlavy třetí až osmé (§ 28 až § 108) a § 131 části první nabývají účinnosti dnem 1.9.2001.

³ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 325.

⁴ čl. II, přechodná ustanovení, bod 2 zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů: Řízení o výkonu rozhodnutí, která byla zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a která podle § 251 zákona č. 99/1963 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, nespádají po dni nabytí účinnosti tohoto zákona do působnosti soudu, soud rozvrhne rovnoměrně mezi soudní exekutory, kteří byli jmenováni do jeho obvodu, a vyrozumí o tom oprávněného a příslušného soudního exekutora. Není-li do obvodu soudu jmenován žádný exekutor, soud řízení rozvrhne rovnoměrně mezi soudní exekutory, kteří byli jmenováni do obvodu soudu, který má společnou hranici s tímto obvodem a který patří do obvodu stejného krajského soudu.

1.1 Vázanost soudního exekutora stavovskými a podzákonými právními předpisy

Exekutor vykonává exekuční činnost nezávisle. Při výkonu exekuční činnosti je vázán jen Ústavou České republiky, zákony, jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení.⁵ Ačkoliv tak zákon výslovně v § 2 odst. 1 EŘ neuvádí, vázanost soudního exekutora podzákonými právními předpisy a vnitřními normativními předpisy vyplývá z povinného členství soudního exekutora v Exekutorské komoře České republiky.⁶ Exekutorská komora je jako stavovská samosprávná organizace v souladu s § 110 odst. 7 písm. i) a § 111 odst. 6 písm. o) EŘ oprávněna vydávat stavovské předpisy, které jsou pro členy komory závazné. „Stavovské předpisy nemohou zasahovat do vnějších právních vztahů, tj. obecně zavazovat fyzické a právnické osoby (jako mohou předpisy právní), jejich právní účinky směřují toliko vůči členům konkrétního samosprávného společenství (tj. např. vůči advokátům, soudním exekutorům, lékařům). Tato jejich závaznost je v řadě úprav (nikoliv však ve všech) zdůrazněna i tím, že lze jejich porušení kárně trestat.“⁷ Povinnost soudního exekutora řídit se také prameny sekundární normotvorby pak vyplývá z ustanovení § 131 exekučního řádu, který je naplněním požadavku čl. 79 odst. 3 Ústavy České republiky, který stanoví, že ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

⁵ zákon č. 120/2001Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁶ § 109 odst. 1 exekučního řádu: Komora je samosprávnou stavovskou organizací, která sdružuje všechny exekutory a vede seznam exekutorů, kandidátů a koncipientů. Exekutor se stává členem Komory okamžikem jmenování exekutorem. Členství v Komoře zaniká odvoláním exekutora, jeho smrtí nebo prohlášením za mrtvého.

⁷ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, str. 339.

2 Činnost a postavení soudního exekutora

Činnost soudního exekutora nezahrnuje pouze provádění exekucí, neboť exekutor může vykonávat také tzv. další činnost dle exekučního řádu. Také jeho postavení je do jisté míry specifické, jak bude uvedeno níže.

2.1 Předpoklady výkonu funkce soudního exekutora

Soudní exekutor je fyzická osoba, splňující určité předpoklady⁸ dle EŘ, kterážto je státem pověřena exekutorským úřadem.⁹ Hlavním posláním soudního exekutora je činnost spočívající v nuceném výkonu exekučních titulů, nicméně soudní exekutor může v rámci své funkce vykonávat i tzv. další činnost dle § 74 EŘ.

Exekutor tedy musí splňovat zákonné předpoklady a zároveň musí být státem pověřen výkonem své funkce. Stát tedy dbá na to, aby exekutor byl osobou, která splňuje všechny předpoklady odborné (absolvent právnické fakulty, minimálně tříletá exekutorská praxe, úspěšné složení exekutorské zkoušky), osobnostní (občan České republiky, výběrové řízení zahrnující psychologické testy, osobní slib složený do rukou ministra spravedlnosti,) a ekonomické (povinnost mít uzavřenu pojistnou smlouvu, zajištění chodu exekutorského úřadu po stránce technické, materiální, personální) pro to, aby tato osoba mohla být do funkce soudního exekutora jmenována.

2.2 Činnost a postavení soudního exekutora obecně

„Náplní činnosti soudního exekutora je provádění nuceného výkonu exekučních titulů, jakož i další činnosti podle citovaného zákona, a to za úplatu.“¹⁰ K výkonu těchto činností zákon dává exekutorovi rozsáhlé pravomoci, díky nimž často velmi výrazně zasahuje do majetkových poměrů těchto osob. Exekuční řízení je ve smyslu §§ 28 a 35 exekučního řádu ovládáno zásadou dispoziční. Předpoklady zahájení exekučního řízení a prostředky donucení, kterými exekutor zasahuje do chráněných práv povinných osob, jsou stanoveny zákonem. EŘ v ustanovení § 37 odst. 1 písm. a) stanoví, že oprávněný může podat exekuční návrh podle

⁸ § 9 odst. 1 exekučního řádu: Exekutorem může být jmenován občan České republiky, který a) je plně svéprávný, b) získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo 1. v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice²⁸), nebo 2. studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v bodě 1 na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu²⁹), a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda na vysoké škole v České republice, c) je bezúhonný, d) vykonal alespoň tříletou exekutorskou praxi, a e) složil exekutorskou zkoušku.

⁹ zákon č. 120/2001Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2008, str. 616.

tohoto zákona, nesplní-li povinný dobrovolně to, co mu ukládá exekuční titul podle tohoto zákona.

Za exekuční titul považujeme dle § 40 odst. 1 EŘ vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek, vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek, vykonatelný rozhodčí nález, notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu, vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci, jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon. Uvedený výčet je pouze demonstrativní.¹¹

EŘ v § 59 taxativně stanoví možné způsoby provedení exekuce, přičemž o způsobu provedení exekuce v konkrétním případě rozhoduje exekutor, přičemž „§ 58 odst. 1 exekučního řádu v druhé větě zdůrazňuje princip přiměřenosti exekuce.“¹²

Soudní exekutor má v exekučním řízení postavení úřední osoby¹³ a je oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavatelé nebo jinému zaměstnanci soudu.¹⁴ „Z postavení exekutora při výkonu exekuční činnosti jako nositele delegované státní moci pak plyne, že vztah mezi ním a účastníky exekučního řízení (oprávněným, povinným, plátcem mzdy, vydražitelem, přihlášeným věřitelem aj.) není vztahem soukromoprávním.“¹⁵ Postavení soudního exekutora však není zcela neměnné jak ve svém stanovisku uvádí Ústavní soud „Exekutor má totiž v průběhu exekuce dvojí postavení a jeho charakter se mění. Je totiž třeba odlišovat vlastní exekuční činnost při vymáhání pravomocného rozhodnutí, kdy vystupuje jako veřejný činitel, od jeho postavení při rozhodování soudu o nákladech řízení, kdy je v postavení účastníka řízení.“¹⁶

2.3 Vybrané aspekty činnosti a postavení soudního exekutora

Činnost a postavení soudního exekutora je specifické. V následujících podkapitolách se pokusím upozornit na některé aspekty jeho činnosti a postavení.

¹¹ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 208.

¹² KASÍKOVÁ, Martina. ŠIMKA, Karel. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 378.

¹³ § 127 odst. 1 písm. f) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ zákon 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 5.

¹⁶ stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. Pl.ÚS-st. 23/06

2.3.1 Nezávislost činnosti soudního exekutora

EŘ v § 2 odst. 1 stanoví, že exekutor vykonává exekuční činnost nezávisle. Při výkonu exekuční činnosti je vázán jen Ústavou České republiky, zákony, jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení.

Nezávislé postavení exekutora můžeme dovodit také z ustanovení EŘ, v němž je postavení soudního exekutora a jeho působnost opakovaně upravena ve vztahu k činnosti soudu a přiměřeného použití OSŘ pro činnost exekutora, např. § 28 EŘ, věta druhá stanoví, že úkony exekutora se považují za úkony exekučního soudu. § 52 odst. 1 EŘ pak stanoví, že nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, stejný paragraf odst. 2 potom normuje, že nestanoví-li tento zákon jinak, je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavatelé nebo jinému zaměstnanci soudu.

2.3.2 Srovnání postavení soudního exekutora a soudu

Je však mylné zcela ztotožňovat postavení soudce jako osoby jednající jménem státu a soudního exekutora, na nějž byla část státní moci převedena. Funkce soudce je veřejnou funkcí a není slučitelná s funkcemi a činnostmi, o nichž to stanoví zákon, přičemž stát zabezpečuje nezávislost soudců též jejich hmotným zabezpečením.¹⁷ „Pro status soudce je charakteristické uznání jeho nezávislosti, nepřeložitelnosti, neslučitelnosti funkcí s výkonem jiných veřejných funkcí, s funkcí v politických stranách.“¹⁸ Oproti tomu „Exekuční řád deleguje část pravomoci soudu na nezávislého a nestranného exekutora. Exekutor vykonává za úplatu činnost jako svobodné povolání a má postavení veřejného činitele, který stojí v čele exekutorského úřadu zřízovaného ministrem spravedlnosti. V podstatě jde o činnost "soukromého" exekutora.“¹⁹ Uvedený rozdíl je koneckonců zřetelný i z rozhodnutí soudu a soudního exekutora. Zatímco soud rozhoduje výslovně jménem republiky²⁰, u rozhodnutí soudních exekutorů zákon žádnou takovou formulaci nepředpokládá. Postavením soudního exekutora ve vztahu k postavení soudce se zabýval Ústavní soud v usnesení sp.zn. Pl. ÚS 10/10, přičemž Ústavní soud konstantně judikuje, že soudní exekutor není (ačkoliv úkony soudního exekutora se považují za úkony soudu) dle čl. 95 odst. 2 Ústavy soudem.

¹⁷ zákon č. 6/2002 Sb., o sudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. 1.vydání. Praha: ASPI Publishing, 2003, str. 236.

¹⁹ STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2003, str. 136.

²⁰ § 156 odst. 1 občanského soudního řádu: Rozsudek se vyhláší vždy veřejně; vyhláší jej předseda senátu jménem republiky).

V uvedeném případě se soudní exekutor domáhal zrušení některých ustanovení EŘ pro jejich rozpor s Ústavou a svou aktivní legitimaci k podání tohoto návrhu odvozoval právě od názoru, že vystupuje jako soud a je tedy soudem oprávněným tento návrh podat podle § 64 odst. 3 zákona o Ústavním soudu.²¹

„Orgány soudní moci jsou jako soudy Ústavou výslovně označeny a pouze jim přísluší vykonávat soudní moc (čl. 81 Ústavy), přičemž Ústava s (jen podústavním právem provedeným) doplněním soudní moci o další orgány zjevně nepočítá. Soudní exekutoři nejsou zařazeni ani do soustavy soudů podle ustanovení čl. 91 Ústavy.“²²

2.3.3 Etický a svědomitý výkon funkce

Dále EŘ v § 2 odst. 2 normuje, že exekutor je povinen vykonávat svědomitě své povolání a při jeho výkonu a v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo narušit důstojnost exekutorského povolání nebo ohrozit důvěru v nezávislý, nestranný a spravedlivý výkon exekuční činnosti. Zákodárce tedy stanoví také určité morální požadavky na osobu soudního exekutora a zároveň poukazuje na nezávislý, nestranný a spravedlivý výkon exekuční činnosti. Na etický nezávadný a řádný způsob výkonu exekuční činnosti dbá také stavovská organizace soudních exekutorů, když např. usnesením Sněmu Exekutorské komory České republiky ze dne 28. února 2006 byl přijat stavovský předpis, který upravuje pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů.

Porušením tohoto etického kodexu se zabýval kárný senát Nejvyššího správního soudu v rozhodnutí sp. zn. 14 Kse 8/2011 ze dne 27.2.2012, když za porušení právního předpisu a stavovského předpisu (konkrétně čl. 14 odst. 1²³ a čl. 15 odst. 1²⁴ etického kodexu) soudnímu exekutorovi uložil pokutu ve výši 100.000 Kč. Dohled nad činností soudních exekutorů však provádí také příslušný exekuční soud a Ministerstvo spravedlnosti²⁵.

²¹ Návrh na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení je oprávněn podat též soud v souvislosti se svou rozhodovací činností podle čl. 95 odst. 2 Ústavy.

²² usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2010, sp. zn. Pl.ÚS 10/10

²³ V zájmu účastníků řízení, žadatelů o poskytnutí služby v rámci další činnosti, třetích osob i soutěžitelů postupuje exekutor v soutěži s ostatními exekutory poctivě. K soutěžním účelům zejména nepoužívá údaje vědomě nepravdivé, klamavé nebo snižující jiného exekutora.

²⁴ Pokud exekutor účtuje v rámci exekuční či další činnosti odměnu, která je nižší než platná odměna tarifní, stanovená cenovým předpisem (vyhláška č. 330/2001 Sb. v pl. znění) nebo za provedené služby neúčtuje odměnu žádnou, dopouští se závažného porušení pravidel soutěže mezi exekutory. Nejde o porušení pravidel, pokud se jedná o účtování odměny účastníku řízení, který podle zákona splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

²⁵ zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

2.3.4 Činnost soudního exekutora jako činnost za úplatu versus nezávislost

Na tomto místě je vhodné zmínit ustanovení § 3 odst. 1 EŘ, který stanoví, že exekutor vykonává exekuční a další činnost za úplatu.

Zákonodárce tedy presumuje nestrannost, nezávislost a spravedlnost při výkonu exekuční činnosti a zároveň stanoví, že exekutor vykonává exekuční i další činnost za úplatu. V tomto směru si je třeba uvědomit, že přijetím zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti byla stanovena koncepce výkonu práva jako služby, a to služby za úplatu, kdy soudní exekutor vystupuje jako podnikatel. Ústavní soud k tomu judikuje: „Naopak exekutor vystupuje při své činnosti v postavení podnikatele podle obchodního zákoníku. Podnikáním se rozumí činnost, prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku. Z této definice vyplývá základní charakteristika postavení podnikatele - soustavná činnost prováděná za účelem dosažení zisku a ve vztahu k oprávněnému na vlastní riziko. Je třeba zdůraznit, že exekutor jako podnikatel má z úspěšného provedení exekuce zisk (odměnu), ale současně nese i riziko spočívající v tom, že majetek povinného nebude dostačovat k uspokojení oprávněného, ale i nákladů exekuce.“²⁶

Domnívám se, že obecně je uvedená koncepce správná, dokonce jediná správná. Není racionální důvod pro to, aby stát nesl náklady na výkon rozhodnutí, které nejsou dobrovolně plněny povinným subjektem, neboť na splnění povinnosti z exekučního titulu má primárně zájem oprávněná strana exekučního řízení. V případě nuceného výkonu rozhodnutí se jedná o nesplnění konkrétní povinnosti stanovené konkrétnímu subjektu vůči konkrétnímu oprávněnému a obecný veřejný zájem na splnění této povinnosti nedosahuje takové intenzity, aby stát nutně přímo a bezprostředně prováděl výkon těchto exekučních titulů bez ohledu na to, jakou zátěž by tato činnost znamenala např. pro státní rozpočet. Řečeno terminologií jiného právního odvětví, v případě exekuce jako nuceného výkonu exekučních titulů se dle českého právního řádu uplatní určitá forma „odpovědnosti za zavinění“. Náklady na exekuci logicky nese ten, kdo ji „zavinil“. Primárně to tedy dle ustanovení § 87 odst. 3 EŘ hradí náklady exekuce povinný, v ostatních případech pak zákonodárce v § 89 stanoví, že dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Stát tedy umožnil provádět exekuční činnost soudním exekutorům a stanovil podmínky, za nichž budou soudnímu exekutorovi uhrazeny

²⁶ usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. II.ÚS 150/04

náklady exekuce a zároveň kdy bude mít soudní exekutor nárok na odměnu za provedení exekuce.

Poněkud problematickou se jeví situace, kdy zavinění na zastavení exekuce je na straně povinného a nepřipadá tedy v úvahu, aby exekutor zavázal k úhradě nákladů exekuce oprávněného. V tomto případě soudnímu exekutorovi není nárok na náhradu nákladů exekuce upírán, nicméně v mnoha případech je fakticky tato úhrada nákladů pro exekutora nedosažitelná. Tato situace se na první pohled jeví jako sporná.

Na soudního exekutora byla částečně delegována státní moc a exekutor má plnit úkoly soudu ve vykonávacím řízení. Stát mu nicméně neposkytuje žádné finanční zajištění chodu a fungování jeho úřadu. Jedná se o situaci zhusta kritizovanou i samotnými soudními exekutory²⁷, nicméně je otázkou, zda se jedná o kritiku oprávněnou, neboť na tyto situace pamatuje EŘ v ustanovení § 90 odst. 3, podle kterého nejde-li o exekuci k vymožení výživného nezletilého dítěte, má exekutor právo požadovat od oprávněného přiměřenou zálohu na náklady exekuce. Spotřebovaná část zálohy se oprávněnému nevrací a stává se nákladem oprávněného. Nesložil-li oprávněný přiměřenou zálohu na náklady exekuce, exekutor exekuci zastaví.²⁸

Stanovisko pléna Ústavního soudu se k tomu uvádí: „S námitkami, vycházejícími z „veřejnoprávní“ povahy postavení exekutora při výkonu exekuční činnosti, jakož i z obav o „ekonomické přežití“ soudních exekutorů a o důsledky rozhodnutí o nákladech exekuce pro jejich faktickou nezávislost v řízení, se Ústavní soud vypořádal mimo jiné v rozhodnutích sp. zn. III. ÚS 118/05, III. ÚS 158/05, II. ÚS 294/05, III. ÚS 613/05 a dalších, v nichž poukázal mj. na zákonné možnosti čelit stěžovatelem ohlašovaným materiálními rizikům oprávněním exekutora požadovat složení zálohy, možností odmítnout provést požadovaný úkon, nebyla-li záloha složena, a konečně i využitím legitimace k podání návrhu soudu, aby exekuce byla z tohoto důvodu zastavena [srov. § 90 odst. 3, § 30 písm. b), § 55 odst. 2 exekučního řádu].“²⁹ Ústavní soud problematiku úhrady nákladů exekuce a nároku exekutora poměřuje analogicky s jeho postavením podnikatele: „Stav, kdy nebudou uspokojeny všechny nároky exekutora, není protiústavní. Okolnost, že ne vždy bude exekutor uspokojen v plné výši lze podřadit pod výše zmiňované podnikatelské riziko exekutora. Toto riziko, které exekutor nese, je odůvodněno a do značné míry kompenzováno jeho v podstatě monopolním postavením při

²⁷ GINTER Jindřich. *Finančně jsme skoro na dně, tvrdí šéfka Exekutorské komory* [online]. www.novinky.cz, 16.8.2011 [cit. dne 8.8.2014], dostupné na <<http://www.novinky.cz/finance/241924-financne-jsme-skoro-na-dne-tvrdi-sefka-exekutorske-komory.html>>

²⁸ zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

²⁹ stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. Pl.ÚS-st. 23/06

provádění exekucí.³⁰ Pokud tedy zákonodárce stanoví, že soudní exekutor provádí exekuční činnost za úplatu, tuto činnost soudní exekutor vykonává jako svobodné právnické povolání, jako podnikatel a je zcela zřejmé, že se na soudního exekutora musí vztahovat také odpovědnost z toho vyplývající.

2.3.5 Soudní exekutor jako podnikatel

Soudnímu exekutorovi náleží za provedení exekuce odměna. Tato odměna je stanovena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem. Důležitým předpokladem pro výkon exekuční činnosti je ekonomická nezávislost a soběstačnost jmenovaného soudního exekutora. Ten totiž zcela a sám, na své náklady, zajišťuje provoz a chod celého exekutorského úřadu³¹. Mezi tyto náklady řadíme úhrady na nájemné prostor, ve kterých exekutorský úřad sídlí, ale také nájemné prostor skladovacích, garáží, prostor archivů, dále úhrady za elektřinu, dodávky tepla a vody, technické a materiální vybavení exekutorského úřadu počínaje nábytkem, kopírkami, scannery, skartovacími přístroji, počítači a nezbytným softwarem, automobily, mzdy zaměstnanců, pojištění. Tyto náklady exekutor hradí z odměny, která mu za provedenou exekuci náleží, jejich úhrada nespadá do režimu náhrady nákladů exekuce dle § 13 ET.

„Náhrada hotových výdajů exekutora je podle § 13 ET vyplácena obvykle v paušální výši a zahrnuje zejména úhradu výdajů exekutora vynaložených na soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, úhrady osobám provádějícím přepravu zásilek, telekomunikační poplatky, znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy, fotokopie a náhrady nákladů na vložení či získání dat z centrálních informačních systémů.“³² Z výše uvedeného krátkého demonstrativního výčtu plyne, že soudní exekutor musí dosahovat takových příjmů, aby tyto náklady mohl uhradit a zajistit tak vůbec existenci a chod samotného exekutorského úřadu.

Soudní exekutor je tedy nepochybně podnikatelem a musí dosahovat „zisku“. Zákon tedy dává možnost tohoto zisku dosáhnout, a to prostřednictvím výše uvedeného nároku soudního exekutora na odměnu za provedení exekuce, případně prostřednictvím vykonávání další činnosti dle § 74 EŘ.

³⁰ usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. IV.ÚS 180/06

³¹ Podle §4 odst. 4 písm. f) stavovského předpisu Exekutorské komory, kterým se stanoví postup při vyhlašování a organizaci výběrového řízení na obsazení exekutorského úřadu musí uchazeč předložit také ekonomický plán zajištění chodu exekutorského úřadu.

³² KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 494.

Spolu se zavedením svobodné právnické profese soudního exekutora tedy do oblasti výkonu rozhodnutí vstupuje nové hledisko, a to hledisko obchodně podnikatelské, hledisko ekonomické rentability. Stát tedy na soudního exekutora deleguje část státní moci a stanoví mu právní rámec pro výkon jeho pravomocí, zároveň mu však neposkytuje žádné ekonomické záruky nebo prostředky na to, aby mohl delegovanou pravomoc řádně vykonávat a tento „problém“ ponechává zcela na osobě konkrétního exekutora. Nelze tedy zavírat oči před tím, že soudní exekutor balancuje na hraně práva a ekonomiky, a to v oblasti práva veřejného. Jelikož je exekutor „odměňován“ pouze v případech úspěšné exekuce, je tedy na něm, jak a zda si zajistí nápad úřadu, neboť kde nebudou neplaticí dlužníci, nebudou ani exekutoři.

Výše uvedené úvahy ilustrují současné postavení soudního exekutora a dle mého názoru podporují logický příklon k odpovědnosti soudního exekutora jako k odpovědnosti objektivní a absolutní, neboť je to on, kdo má povinnosti a oprávnění stanovené zákonem, má zákonem zaručeno právo na odměnu a úhradu nákladů spojených s provedením exekuce, zákonu mu přiznává postavení úřední osoby. Je to soudní exekutor, který má ze své činnosti zisk a kterému zákon dává možnost realizovat exekuční činnost takřka monopolně. Soudní exekutor je pověřen exekutorským úřadem a jak bylo řečeno výše, zákon mu přiznává i speciální ochranu tím, že mu přiznává statut úřední osoby. V tomto duchu a vzhledem k charakteru činností realizovaných soudním exekutorem a jeho právnímu postavení, je nutné, aby za činnost svého úřadu odpovídal objektivně, komplexně a zcela, což nezbujuje odpovědnosti za část přenesené státní moc samotný stát.

Odpovědnost nemá plnit jen funkci reparační, ale i funkci preventivní, motivovat exekutora k řádnému výkonu svého úřadu. Soudní exekutor má četná oprávnění, je nutné, aby k těmto oprávněním měl i stanovené povinnosti a z nich vyplývající odpovědnosti. Je nepřijatelné omezit jeho odpovědnost pouze na odpovědnost subjektivní, neboť poté by uplatnění odpovědnosti u exekutora bylo v podstatě dílem náhody. V případech, kdy by exekutor sám vykonával určitou činnost v rámci exekučního řízení, a je otázkou, kdy k takové činnosti bude u exekutorů konkrétně docházet, vezmeme-li v úvahu, že exekutor musí úřad v první řadě řídit – tedy plnit své povinnosti jako zaměstnavatele, zajistit dodržování pracovněprávních předpisů, předpisů bezpečnosti práce, vedoucího úřadu, manažera, organizátora, musí se sám stále vzdělávat, udržovat stabilní znalost zákonných, podzákonných i stavovských předpisů, musí tyto informace předávat svým zaměstnancům či zajistit jejich školení, musí mít přehled o aktuální judikatuře, dále musí dbát na využití všech moderních informačních technologií, neboť v současné době se bez nich v podstatě nedá reálně exekuční činnost realizovat a samozřejmě nesmíme zapomenout, že to vše je pouze prostředkem

k dosažení účelu samotného exekučního řízení, kterým je vymožení pohledávky oprávněného, případně zajištění splnění jiné povinnosti uložené povinnému exekučním titulem. V tomto ohledu soudní exekutor zodpovídá a nakládá s peněžními prostředky a jinými majetkovými hodnotami oprávněných, povinných, někdy i třetích osob.

Domnívám se, že pokud má exekutor tyto činnosti realizovat, není možné, aby tak činil sám, koneckonců zákonodárce přímo předpokládá, že exekutor bude zaměstnance zaměstnávat a v některých případech stanoví také jejich zvláštní odpovědnost. Soudní exekutor si tedy v podstatě může podle konkrétních okolností „vybrat“ činnost, kterou bude vykonávat, nepovažují však za reálné, aby exekutor vykonával všechny výše jen namátkou uvedené činnosti shora a navíc se podílel na samotném exekučním řízení ve stovkách a tisících exekučních případech. Tedy soudní exekutor si „vybírání“ své zaměstnance s ohledem na to, jaké činnosti potřebuje v rámci exekutorského úřadu zajistit – vzhledem k tomu, že činnosti soudního exekutora je výkon rozhodnutí a tato činnost spadá do oblasti práva, v první řadě se bude jednat o právníky, kteří pomohou vykonávat činnosti svěřené exekutorovi po odborné stránce. Dále to budou specializovaní zaměstnanci, kteří se budou podílet na zpracování jednotlivých exekučních kauz dle pokynů exekutora – tedy zaměstnanci zpracovávající příchozí exekuční návrhy, příchozí poštu a její rozdělení, zaměstnanci zajišťující součinnosti o majetku povinného a vydávání jednotlivých exekučních příkazů či usnesení s ohledem na zásady exekučního řízení, tedy tak, aby exekuce byla provedena pouze v přiměřeném rozsahu a způsobem, kterým se dosáhne jejího účelu, ale který zároveň co nejméně zasáhne do chráněných práv povinného.

3 Právní úprava odpovědnosti exekutora

Zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti v § 32 odst. 1 uvádí, že nestanoví-li zvláštní zákon jinak, je exekutor povinen nahradit újmu tomu, komu ji způsobil v souvislosti s činností podle tohoto zákona. Exekutor je povinen nahradit újmu i tehdy, byla-li újma způsobena při výkonu exekuční nebo další činnosti jeho zaměstnancem; případná povinnost této osoby nahradit újmu podle zvláštních předpisů tím není dotčena.

Zákonodárce tedy stanoví povinnost exekutora nahradit újmu, kterou způsobil v souvislosti s činností podle EŘ. Tato povinnost exekutora je stanovena jak vůči újmě způsobené exekutorem, tak jeho zaměstnancem, neboť soudní exekutor může zaměstnávat exekutorské kandidáty, exekutorské koncipienty, vykonavatele i další pověřené zaměstnance ve smyslu § 5 exekučního řádu.

Exekutor se povinnosti podle odstavce 1 zprostití, prokáže-li, že újmě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat.³³ Odpovědnost exekutora je tedy objektivní s možností liberace.

Zvláštním právním předpisem, který se uplatní při uplatňování škody způsobené soudním exekutorem při výkonu exekuční činnosti je zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění zákona č. 120/2001 Sb.

3.1 Odpovědnost soudního exekutora za újmu způsobenou jeho zaměstnancem

Dle ustanovení § 32 odst. 1 EŘ se tedy exekutor nemůže zprostit povinnosti nahradit újmu jinému jen tvrzením, že újma byla způsobena zaměstnancem soudního exekutora a tento ji nemohl ovlivnit. Je totiž pouze na soudním exekutorovi samotném, nejen na jeho odborných, ale vzhledem k tomu, že je také zaměstnavatelem často s nemalým počtem zaměstnanců, také na jeho manažerských a organizačních schopnostech, jak si zajistí řádný chod jeho úřadu.

„Řídící činností exekutora je třeba rozumět organizaci práce exekutorského úřadu, přiměřené vedení zaměstnanců při pracovních úkonech, péči o jejich odbornou úroveň, kontrolu jimi prováděných úkonů, opatření k odstranění nedostatků a rovněž i vyvození odpovědnosti z porušení pracovních povinností či zákona. Tyto úkony nemusí být exekutorem

³³ zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

vykonávány osobně, podstatné je, aby jím byl vytvořen fungující systém, který řádné plnění funkce exekutorského úřadu zajistí, přičemž při přenesení určitých řídicích povinností na jiné pracovníky exekutor odpovídá zato, že tento systém bude funkční.³⁴ V tomto směru je třeba poznamenat, že odpovědnost zaměstnanců vůči exekutorovi dle předpisů pracovního práva není dotčena.

Stejně se vyjádřil kárný senát Nejvyššího správního soudu také v rozhodnutí ze dne 9.4.2013, když v tomto případě odmítá argumentaci kárně obviněného soudního exekutora vzhledem k jeho odpovědnosti za úkony provedené v exekučním řízení jeho exekutorským kandidátem „V intencích uvedeného neobstojí obhajoba kárně obviněného, že není při počtu tisíce písemností, které z úřadu odcházejí v lidských silách vše podepsat, vše přečíst a za všechno ručit, že to je naprosto všechno v pořádku a správně, a že tam není chyba. Skutečnost, že soudní exekutor pověří exekutorského kandidáta (byť se samostatnou odpovědností, přitom se předpokládá, že tento jedná samostatně a erudovaně) provedením určitých úkonů (v daném případě dle vyjádření kárně obviněného byl pověřen provedením celé exekuce), ještě neznamená, že soudní exekutor se již nadále věci vůbec nezabývá, nesleduje ji a zcela bez povšimnutí ponechá podání, která v dané věci jsou učiněna a také to, zda jsou vyřízena“.³⁵ Nejvyšší správní soud tedy konstantně judikuje tak, že soudní exekutor se nemůže zprostit své odpovědnosti za zákonný a řádný průběh exekučního řízení poukazem na pochybení jeho zaměstnance.

Z výše uvedeného tedy plyne, že neexistuje relevantní důvod pro to, aby se exekutor jaksi jednostranně zřekl své odpovědnosti pouze poukazem na to, že sice je podnikatelem, ale neodpovídá za své zaměstnance pouze z titulu toho, že v podstatě není osobně a manažersky schopen zajistit chod jeho pověřeného úřadu tak, aby tento úřad plnil úkoly mu stanovené řádně a v souladu se zákonem, soudními rozhodnutími či stavovskými předpisy.

3.2 Odpovědnost dle trestního zákoníku

V případě soudního exekutora jako úřední osoby přichází v úvahu také trestní odpovědnost dle trestního zákoníku. Trestní odpovědnost se bude zejména uplatňovat u trestných činů uvedených v hlavě desáté trestního zákoníku upravující trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, dílu druhém, který stanoví trestné činy úředních osob.³⁶ Trestným činem spáchaným soudním exekutorem porušením povinnosti v řízení o konkursu podle § 126 odst. 1 trestního zákoníku se zabýval Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne

³⁴ rozhodnutí NSS ze dne 15.10.2013, č.j. 14 Kse 3/2013 – 52

³⁵ rozhodnutí NSS ze dne 9.4.2013, č.j. 15 Kse 8/2012 – 118

³⁶ k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.09.2010, sp. zn. 7 Tdo 977/2010

22.1.2014, č.j. 5 Tdo 1073/2013, když tímto rozhodnutím zrušil rozsudek Krajského soudu a vrátil mu věc k novému projednání a rozhodnutí. Samozřejmě lze uvažovat i o dalších trestných činech spáchaných soudními exekutory, např. podplácení dle § 332 TZ, pletichy při veřejné dražbě dle § 258 TZ, zpronevěra dle § 206 TZ, porušování domovní svobody dle § 178 TZ aj.

3.3 Kárná odpovědnost soudního exekutora

Kárnou odpovědnost soudního exekutora upravuje EŘ v § 116 – 123. Uvedené ustanovení zákona stanoví kárnou odpovědnost nejen exekutora, ale také exekutorského kandidáta či koncipienta. EŘ stanoví bipartici kárných provinění těchto osob, a to kárný delikt a závažný kárný delikt, přičemž za tato provinění taxativně stanoví, jaká kárná opatření lze za tyto delikty výše uvedeným kárně odpovědným osobám uložit. Dle ustanovení § 117 odst. 1 EŘ se kárné řízení zahajuje na návrh, který se nazývá kárnou žalobou. Odstavec 2 uvedené paragrafu pak uvádí osoby oprávněné kárnou žalobu podat. Žalobu je nutno podat v objektivní tříleté lhůtě.³⁷ O kárných proviněních soudních exekutorů rozhoduje kárný senát Nejvyššího správního soudu.

³⁷ k tomu srov. HLAVSA, Petr a kol. *Exekuční řád a předpisy související*. 1.vyd. Praha: Leges, 2013, str. 191.

4 Problematika objektivní a subjektivní odpovědnosti za škodu soudního exekutora

Ustanovení § 32 odst. 2 EŘ uvádí, že exekutor se povinnosti podle odstavce 1 zproští, prokáže-li, že újmě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat. Za takové úsilí typicky lze považovat „neodvratitelná a nepředvídatelná přírodní událost, jakou je např. nenadálá povodeň nečekaného rozsahu“.³⁸ Soudní exekutor tedy má možnost se liberovat, nicméně bude se jednat o výjimečné případy, kdy exekutor zcela objektivně škodě nemohl zabránit (dá se předpokládat, že naprosto nepředvídatelné explozi v bytě povinného způsobené předchozím vadným zapojením plynového spotřebiče při exekuci vyklizením bytu nemohl exekutor zabránit ani při vynaložení veškerého možného úsilí).

Odpovědnost soudního exekutora je dle současné právní úpravy odpovědností objektivní s omezenou možností liberace, s čímž se ztotožňují, přestože ještě před několika málo lety nebyl tento názor podporován ani v rámci judikatury nejvyšších soudů, jak bude specifikováno níže.

4.1 Subjektivní odpovědnost

Nejvyšší správní soud rozhodnutím sp. zn. 14 Kse 6/2011 ze dne 31.1.2012 zprostil soudní exekutorku kárného obvinění, neboť nebylo prokázáno, že skutky, které ji byly kladeny za vinu, spáchala kárně obviněná (kárně obviněné bylo kladeno za vinu, že se dopustila závažných porušení povinností stanovených právním předpisem, a to prostřednictvím svých zaměstnanců při výkonu mobiliární exekuce). K tomu kárný senát Nejvyššího správního soudu stanoví „Pro posouzení dané věci se muselo zjistit, zda soudní exekutorka zaviněně porušila povinnosti uvedené v jednotlivých skutcích kárného návrhu. U skutků vymezených v bodě 1) a 2) 14 Kse 6/2011 – 312 návrhu na zahájení kárného řízení bylo kárně obviněné kladeno za vinu porušení řady povinností, které se ovšem vztahovaly přímo a bezprostředně k místu, v němž se realizovala exekuce prodejem movitých věcí, tj. v Ž. ulici 1720 v T., v bytě rodičů povinného Ing. J. H. a D. H. V tomto bytě však soudní exekutorka nebyla, resp. je nájisto postaveno, že v něm nebyla v době od 11,20 hod. do 17,28

³⁸ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 135.

hod. dne 3. 3. 2011. Na místě samém tedy soudní exekutorka žádnou povinnost nemohla porušit a ani neporušila.³⁹

Kárný senát proto uzavřel „Kárný senát shrnuje, že předpokladem kárné odpovědnosti soudních exekutorů podle § 116 odst. 2 písm. a) exekučního řádu je zaviněné závažné nebo opětovné porušení jejich povinností stanovených právním nebo stavovským předpisem nebo usnesením Exekutorské komory, které musí být v příčinné souvislosti se skutkem, který je předmětem návrhu na zahájení kárného řízení.“⁴⁰ V tomto rozhodnutí tedy kárný senát Nejvyššího správního soudu vyloučil objektivní kárnou odpovědnost soudního exekutora a naopak se vyslovil pro odpovědnost subjektivní pouze za zaviněné závažné nebo opětovné porušení jeho povinností.

4.2 Objektivní odpovědnost soudního exekutora

Od pojetí subjektivní odpovědnosti se judikatura soudů záhy odchýlila ve prospěch odpovědnosti objektivní, a to např. rozhodnutím kárného senátu Nejvyššího správního soudu sp. zn. 13 Kseo 1/2011 ze dne 22.3.2012, ve kterém naopak v obdobném případě shledal kárnou odpovědnost obviněného exekutora a uložil mu písemné napomenutí. K výše uvedenému rozhodnutí sp. zn. 14 Kse 6/2011 pak uvádí: „Kárný soud v nyní projednávané věci nezastírá, že mezi oběma citovanými právními názory existuje ve vztahu k vymezení kárné odpovědnosti exekutora značný rozpor: jestliže totiž podstata judikátu sp. zn. 11 Kseo 5/2009 je založena na objektivní odpovědnosti exekutora za činnost jeho úřadu, vyžaduje rozhodnutí sp. zn. 14 Kse 6/2011 jeho subjektivní odpovědnost, tedy odpovědnost za zavinění. Za situace, kdy zákonná úprava výslovně nepředpokládá žádný sjednocovací mechanismus v rámci Nejvyššího správního soudu (a tento nenavrhovali ani účastníci řízení), a kárnému senátu proto nezbylo než se přiklonit k jednomu z dříve vyslovených právních názorů, setrval senát i nadále na názoru obsaženému v rozhodnutí sp. zn. 11 Kseo 5/2009“⁴¹. Příklon k objektivní odpovědnosti soud odůvodňuje zejména § 13 exekučního řádu „K výše popsanému rozporu v nyní projednávané věci (viz body 32-34) soud zastává přesvědčení, že správnějším je názor představený jako první, založený na odpovědnosti exekutora za fungování celého jeho úřadu, tedy odpovědnosti objektivní. Celá koncepce činnosti soudních exekutorů je totiž založena na tom, že se jedná o „monokraticky“ koncipované orgány veřejné moci, kde je odpovědností exekutora, koho zaměstnává, jakým způsobem si tyto pracovníky

³⁹ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 31.1.2012, sp. zn. 14 Kse 6/2011

⁴⁰ tamtéž

⁴¹ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22.3.2012, sp. zn. 13 Kseo 1/2011

vybírání, jak je školí a organizuje jejich práci.“⁴² Svůj názor soud opírá také o nemožnost prokázání, že zaměstnanci exekutora plní vždy jen jeho pokyny „Koncepce činnosti exekutora je totiž založena na opačném východisku: s výjimkou výjimečných a prokazatelných excesů se předpokládá, že zaměstnanci exekutora plní pouze jím zadané úkoly. V případě opačného výkladu by totiž ke kárnému postihu exekutora nebylo možno, v situacích, kdy se při výkonu exekutorské činnosti dopustí pochybení některý ze zaměstnanců jeho exekutorského úřadu, přistoupit prakticky nikdy.“⁴³

Také právní nauka zastává názor o objektivní odpovědnosti soudního exekutora. „Odpovědnost exekutora koncipovaná v § 32 odst. 1 a 2 je svou povahou odpovědnost objektivní.“⁴⁴

4.3 Újma způsobená exekutorem versus škoda způsobená exekutorem

Znění § 32 odst. 1 EŘ ve znění účinném od 1.1.2014 dostalo oproti původnímu znění tohoto zákonného ustanovení změny. Zatímco ve znění uvedeného ustanovení účinném do 31.12.2013 zákonodárce výslovně pracoval s pojmem škoda, nově zákonodárce v uvedeném ustanovení užívá pojmu újma.

Ve smyslu zákona č. 89/2012 Sb. tak dochází k dodržení terminologické a systémové jednoty mezi jednotlivými předpisy. NObčZ v § 2894 odst. 1 výslovně uvádí, že povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody). Újma tedy zahrnuje jak škodu majetkovou, tak újmu nemajetkovou, viz § 2956 NObčZ. Pokud tedy zákonodárce nahradil pojem škoda představující vždy majetkovou újmu, obecným pojmem újma, lze dovodit, že z uvedeného ustanovení zřejmě dovozuje i odpovědnost exekutora nahradit nemajetkovou újmu. Rozdíl však spatřujeme ve způsobu nahrazení újmy, neboť NObčZ v § 2951 říká, že škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, nebo žádá-li poškozený, hradí se škoda v penězích.

Vzhledem k tomu, že EŘ je *lex specialis* vůči NObčZ jako *lex generalis*, toto ustanovení NObčZ s ohledem na § 57 EŘ nepoužije, neboť dle uvedeného § 57 EŘ uvedení v předešlý stav je v exekučním řízení vyloučeno. Jak dále uvádí nauka „Náhrady škody formou uvedení v předešlý stav (naturální restituce) je však podle § 57 vyloučena, a lze se tedy domáhat jen finančního odškodnění.“⁴⁵

⁴² rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22.3.2012, sp. zn. 13 Kseo 1/2011

⁴³ tamtéž

⁴⁴ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 134.

⁴⁵ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 135.

Z výše uvedeného tedy můžeme dovodit, že dle právní úpravy účinné od 1.1.2014 má poškozený nárok jak na náhradu majetkové, tak nemajetkové újmy, ovšem tato náhrada mu bude poskytnuta pouze v penězích, nikoliv formou restitutio in integrum.

4.4 Jednoznačná a primární odpovědnost státu

Nakonec je v uvedeném § 32 odst. 3 EŘ stanoveno, že povinnost státu nahradit újmu podle zvláštního právního předpisu není dotčena. Zvláštním právním předpisem je v tomto případě zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a odkazuje na § 4 uvedeného zákona, který dále v odst. 1 stanoví: Za výkon státní správy podle § 3 odst. 1 písm. b) se považuje i sepisování veřejných listin o právních úkonech, zápisy skutečností do veřejného rejstříku provedené notářem podle zákona upravujícího veřejné rejstříky právnických a fyzických osob, úkony notáře jako soudního komisaře a úkony soudního exekutora, případně jeho zástupce, zanikl-li exekutorovi výkon exekutorského úřadu a je-li tímto zástupcem exekutorský kandidát, při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního právního předpisu. Znění EŘ do novely účinné od 1.1.2014 bylo odlišné od ustanovení § 57 NotŘ a vyvolávalo řadu nejasností ohledně možnosti poškozeného žalovat buď primárně stát, nebo exekutora, nebo dokonce oba najednou. Současná účinná právní úprava tuto nejednoznačnost a rozpornost ve vztahu k odpovědnosti za újmu způsobenou notáři odstranila a stanovila jasně primární odpovědnost státu s následným regresem vůči exekutorovi. „Právní úprava odpovědnosti soudního exekutora za škodu způsobenou v souvislosti s činností podle tohoto zákona se uvádí do souladu s obdobnou odpovědností notáře, která je upravena v § 57 notářského řádu. Zvláštním zákonem je třeba rozumět především zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, na nějž odkazuje i odstavec 3 tohoto ustanovení. Navrženou právní úpravou bude rovněž odstraněna nejednoznačnost, která se projevovala v aplikaci uvedeného ustanovení a bude postaveno najisto, že odpovědnost soudního exekutora nastupuje tehdy, pokud není dána odpovědnost státu podle zákona č. 82/1998 Sb.“⁴⁶

⁴⁶ Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony ze dne 9.11.2011.

5 Odpovědnost podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

„Z úvodní věty § 32 odst. 1 EŘ je zřejmé, že přímá odpovědnost exekutora nastupuje jen tam, kde z § 4 zákona o odpovědnosti za škodu nevyplývá odpovědnost státu za škodu.“⁴⁷ Odpovědnost státu za škodu potom upravuje zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci.

5.1 Působnost zákona č. 82/1998 Sb. na exekuční činnost

OdpŠk v § 3 taxativně vyjmenovává subjekty, na které se působnost uvedeného zákona vztahuje. Pro účely stanovení odpovědnosti za škodu způsobenou soudním exekutorem je podstatný odst. 2 uvedeného paragrafu, který stanoví, že stát odpovídá za škodu, kterou způsobily právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona, (dále jen „úřední osoby“).

Zákon se pak výslovně věnuje činnosti notáře a soudního exekutora v § 4, kde stanoví, že za výkon státní správy podle § 3 písm. b) se považuje i sepisování veřejných listin o právních úkonech a úkony notáře jako soudního komisaře a úkony soudního exekutora při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního právního předpisu. Zákon zde výslovně stanoví to, co již bylo řečeno výše, že stát odpovídá pouze za újmu, kterou exekutor způsobil při výkonu své činnosti v pozici úřední osoby, nikoliv při výkonu další činnosti dle § 74 EŘ.

Výše uvedená ustanovení, kterými se řídí povinnost nahradit újmu tomu, komu byla exekutorem při výkonu jeho pověřené činnosti způsobena nečiní potíže. EŘ přesně a stejně jako NotŘ odkazuje v případě náhrady za utrpěnou újmu na OdpŠk, a to primárně, před přímou odpovědností exekutora a následně OdpŠk explicitně stanoví, že stát skutečně za újmu způsobenou exekutorem odpovídá a této své odpovědnosti se nemůže žádným způsobem zprostit.

Dle uvedeného ustanovení § 4 OdpŠk pak je za výkon státní správy považována exekuční činnost, jejíž rozsah je stanoven samotným EŘ, když exekuční činnost upravují v hlavě III uvedeného zákona §§ 28 - 57, v hlavě IV §§ 58 – 73. Další činnost exekutora, jejíž druhy jsou taxativně vyjmenovány v § 74 EŘ, pak není považována za exekuční činnost, nýbrž za tzv. další činnost, a proto za tuto činnost se uplatní přímá odpovědnost soudního

⁴⁷ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 136.

exekutora. Odpovědnost státu se naopak vztahuje na sepisování exekutorských zápisů osvědčujících děje a stavy věci dle § 77 EŘ, přičemž sepisování exekutorských zápisů patří mezi důležité kompetence exekutora. Nutno podotknout, že novelou zákona č. 396/2012 Sb., byla exekutorům odejmuta možnost sepisovat exekutorské zápisy s doložkou přímé vykonatelnosti, které byly vykonatelnými exekučními tituly, a tím se kvantita exekutorských zápisů sepisovaných exekutory výrazně snížila.

Nakonec za výkon státní správy považujeme také činnost exekutora z pověření soudu dle § 75 EŘ (úschova peněz, movitých věcí a listin v souvislosti s exekučním, soudním nebo jiným řízením), § 76 odst. 1 EŘ (doručování písemností z pověření soudu), § 76a EŘ (zjišťování majetku a správa majetku podléhajícího zajištění podle rozhodnutí vydaného v trestním řízení) a § 175u OSŘ (likvidace dědictví v dražbě provedené soudním exekutorem).⁴⁸

Lze tedy říci, že stát podle OdpŠK odpovídá za činnost exekutora tehdy, je-li exekutor touto činností státem pověřen, řečeno jinak vystupuje jako úřední osoba, a to jen v případech, kdy stát určitý výkon státní moci delegoval na exekutora (samotná exekuční činnost, dražba při likvidaci dědictví dle ustanovení občanského soudního řádu, exekutorský zápis jako veřejná listina, zjišťování a správa majetku, případně úschovy v rámci jiných řízení a z pověření soudu). V těchto případech je zcela namístě, aby stát také za škodu způsobenou při těchto činnostech odpovídal.

Naproti tomu stát dle OdpŠK neodpovídá za škodu, kterou soudní exekutor vykonávat může, nicméně nemusí a vykonávání těchto činností exekutorem nezávisí v pověření jiného orgánu veřejné moci, nýbrž je na dohodě exekutora a dalšího subjektu, zda uvedenou činnost exekutor provede, např. v případě poskytování právní pomoci oprávněného nebo povinnému po vydání exekučního titulu dle § 74 odst. 1 EŘ, kdy uvedené ustanovení výslovně stanoví, že tuto pomoc soudní exekutor „může“ v rámci další činnosti poskytovat. Soudní exekutor tedy např. oprávněnému není povinen právní pomoc poskytnout a může jej naopak odkázat např. na advokáta, neboť EŘ, ani jiný právní předpis takovou povinnost soudnímu exekutorovi nestanoví.

Tedy v pozicích, kde soudní exekutor nevystupuje z pozice státem pověřeného subjektu, ale vystupuje naopak z pozice spíše rovnocenného partnera, nepřipadá náhrada za takto způsobenou újmu ze strany státu v úvahu a za takto způsobenou škodu odpovídá sám exekutor.

⁴⁸ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 136.

5.1.1 Veřejná moc

Jak bylo uvedeno výše, při uplatňování odpovědnosti za škodu způsobenou soudním exekutorem musíme rozlišovat mezi situacemi, kdy soudní exekutor vystupuje jako reprezentant moci veřejné a kdy nikoliv. K tomu si na tomto místě dovoluji krátce věnovat pojmu veřejná moc. Pojem veřejná moc totiž není zákonem definován a jeho obsah je ponechán právní nauce a praxi. Definicí tohoto pojmu se zabýval Ústavní soud, dle jehož ustálené judikatury „veřejnou mocí je taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať už přímo, nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech orgán veřejné moci rozhoduje, se nenachází v rovnoprávném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí na vůli subjektu. Veřejnou moc vykonává stát především prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní a za určitých podmínek ji může vykonávat i prostřednictvím dalších subjektů. Kritériem pro určení, zda jiný subjekt jedná jako orgán veřejné moci, je skutečnost, zda konkrétní subjekt rozhoduje o právech a povinnostech jiných osob a tato rozhodnutí jsou státní mocí vynutitelná, zda tedy může stát do těchto práv a povinností zasahovat.“⁴⁹ Ústavní soud se opakovaně přiklání k tzv. mocenské teorii v rámci dualismu práva veřejného a soukromého.

5.2 Odpovědnost za základě přímé aplikace čl. 36 odst. 3 Listin základních práva a svobod

Dle § 1 odst. 1 OdpŠK stát odpovídá za podmínek stanovených tímto zákonem za škodu způsobenou při výkonu státní moci. OdpŠK je provedením ustanovení čl. 36 odst. 3 LZPS, podle nějž má každý právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem. Podle odstavce 4 stejného článku LZPS podmínky a podrobnosti upravuje zákon. Tímto zákonem je právě zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Podstatné dále je, že dle § 2 tohoto zákona se jedná odpovědnost objektivní, neboť dle uvedeného ustanovení odpovědnosti za škodu podle tohoto zákona se nelze zprostit, tzn. neexistuje možnost liberace za újmu způsobenou v režimu podléhajícímu tomuto zákonu, oproti úpravě v EŘ, podle nějž se soudní exekutor (byť ve velmi omezeném počtu případů) může za určitých okolností z povinnosti nahradit způsobenou újmu liberovat. Toto ustanovení neznamená nějaké omezení či oslabení povinnosti splnit a prokázat splnění předpokladů vzniku škody, pouze stanoví, že pokud poškozený své důkazní břemeno unese a vznik újmy

⁴⁹ usnesení Ústavního soudu ČSFR ze dne 9.6.1992, sp. zn. I. ÚS 192/92

prokáže, stát nemá možnost se jakkoli liberovat ze škody způsobené orgánem státní moci či orgánem, na nějž byl výkon státní moci delegován.

5.2.1 Úřední postup bez rozhodnutí?

Potíže přinášející je však ustanovení odst. 2 § 4 OdpŠK, které stanoví, že činnost notáře a soudního exekutora podle odstavce 1 se považuje za úřední postup. Důsledek tohoto ustanovení je založen v § 5 uvedeného zákona, kterým zákonodárce rozlišil formy odpovědnosti za škodu, která byla způsobena buďto rozhodnutím, jež bylo vydáno v občanském soudním řízení, ve správním řízení, v řízení podle soudního řádu správního nebo v řízení trestním, nebo nesprávným úředním postupem. Jelikož OdpŠK v § 4 výslovně stanoví, že činnost exekutora je považována za úřední postup a zákon dále stanoví, že forma odpovědnosti státu za škodu je buďto za rozhodnutí, nebo za nesprávný úřední postup, dochází tedy k tomu, že nutně musíme aplikovat ustanovení zákona týkající se náhrady způsobené škody při nesprávném úředním postupu.

Vzhledem k výše uvedenému musí být nárok poškozeného vzniklý nesprávným úředním postupem soudního exekutora uplatněn v režimu § 13 uvedeného zákona, který stanoví v odst. 1, že stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.⁵⁰

Zákonodárce tedy stanovil, že stát odpovídá za újmu způsobenou soudním exekutorem a jeho činnost považuje v rámci forem odpovědnosti za úřední postup. Následně také diferencioval formy odpovědnosti za rozhodnutí a za nesprávný úřední postup. V tomto případě však nezbyvá než uzavřít, že zákonodárce touto dikcí zákona jasně stanovil, že stát sice odpovídá za škodu úřední osoby, na kterou převedl část své moci, v tomto případě za škodu způsobenou exekutorem, nicméně pouze co se nezákonného postupu řízení týče. A contrario lze dojít k závěru, že tím vyloučil odpovědnost za rozhodnutí exekutora ve smyslu §§ 7 a 8 zákona.

„Ustanovení § 4 odst. 2 OdpŠk vylučuje možnost náhrady škody za nezákonné rozhodnutí exekutora, ačkoliv exekutor při provádění exekuce řadu rozhodnutí vydává. Rozhodnutím exekutora je exekuční příkaz vydaný podle § 47, příkaz k úhradě nákladů

⁵⁰ zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, ve znění pozdějších předpisů

exekuce podle § 88 a jsou jím i usnesení vydávaná exekutorem v souladu s § 55b a § 52 odst. 2 v průběhu exekuce [např. usnesení o příklepu, u něhož je vzhledem k § 238a odst. 1 písm. e) OSŘ i přípustné dovolání]. Ustanovením § 4 odst. OdpŠk je tedy vyloučena možnost použití § 7 a 8 OdpŠk a případná odpovědnost státu za náhradu škody je spojena jen s nesprávným úředním postupem exekutora.⁵¹ Tento závěr je zřejmě v rozporu se smyslem a účelem OdpŠK. Odporuje striktně objektivnímu pojetí odpovědnosti při výkonu veřejné moci.⁵² V podstatě se dostáváme do zcela paradoxní situace.

Na ústavněprávní úrovni je zaručeno právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.⁵³ LZPS také stanoví, že podmínky a podrobnosti upravuje zákon.⁵⁴ Tímto zákonem je OdpŠK. Tento zákon nám však stanoví odpovědnost státu za činnost exekutora, z této činnosti však vyloučil všechna rozhodnutí. Zůstávají pak v podstatě tři možnosti. První, zcela neakceptovatelná, je možnost odmítnout odpovědnost státu, potažmo soudního exekutora za jeho rozhodnutí. Opravdu „zajímavá“ myšlenka, kterou se netřeba dále zabírat. Druhou možností je přes dikci § 4 odst. 2 zákona o odpovědnosti za škodu přesto postupovat podle §§ 7,8 uvedeného zákona. Třetí možností je přes dikci čl. 36 odst. 4 LZPS se dovolávat práva na náhradu škody přímo na základě čl. 36 odst. LZPS.

„Zároveň je však třeba zdůraznit, že odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným výkonem veřejné moci podle čl. 36 odst. 3 LPS nemůže být zákonem zúžena, omezena či zcela vyloučena. Tam, kde stát přenesl na exekutora výkon moci, která v demokratickém státě náleží státu (což nelze omezit jen na činnosti výslovně deklarované v § 4 EŘ, ale je nezbytné posoudit faktický obsah jeho pravomocí), je odpovědnost státu za škody způsobené při jejím výkonu absolutní, a není-li odpovědnost zákonem upravena nebo je upravena restriktivně, nárok na náhradu škody lze uplatnit přímo na základě čl. 36 odst. 3 LPS. O takové přímé aplikaci se zřejmě dá uvažovat u škody vzniklé nezákonným rozhodnutím (zřejmě za shodných podmínek jako v § 7 a 8 OdpŠk), u škody vzniklé manipulací a úschovou exekutorských spisů nebo exekutorských zápisů (hlava VIII. EŘ) a škody vzniklé úschovou věcí v souvislosti s probíhajícím řízením podle § 75.“⁵⁵

⁵¹ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 137.

⁵² zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, ve znění pozdějších předpisů

⁵³ usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

⁵⁴ tamtéž

⁵⁵ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 137.

Lze jednoznačně souhlasit s tvrzením, že odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným výkonem veřejné moci podle čl. 36 odst. 3 LZPS nemůže být zákonem zúžena, omezena či zcela vyloučena. Ústavní soud k tomu uvádí: „...má-li každý právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem, přičemž podmínky a podrobnosti realizace tohoto práva stanoví zákon [čl. 36 odst. 3 a 4 Listiny], pak takový zákon, vydaný na základě ústavního zmocnění, nemůže nárok na náhradu škody, v důsledku zmíněného jednání vzniklé, zcela anulovat (negovat), a tím tedy ústavně zaručené základní právo, byť v toliko určitých případech, popřít.“⁵⁶ Je proto otázkou, jakým způsobem je možné se domáhat náhrady újmy způsobené soudním exekutorem jeho rozhodnutím, zda skutečně pouze prostřednictvím přímého uplatnění čl. 36 odst. 3 LZPS nebo prostřednictvím OdpŠK. Domníváme se, že se náhrady újmy způsobené soudním exekutorem jeho rozhodnutím lze dovolat na základě OdpŠK, dokonce že se lze náhrady újmy takto způsobené domáhat v režimu § 8 uvedeného zákona, nikoliv jen v režimu § 13.

V prvé řadě o přímé použitelnosti čl. 36 odst. 3 LZPS neexistuje obecná shoda. „Spornou je otázka, zda lze přiznat odškodnění přímou aplikací čl. 36 odst. 3 LPS bez ohledu na úpravu danou zákonem č. 82/1998 Sb. Dosavadní judikatura Nejvyššího soudu k této možnosti zaujímá negativní stanovisko, založené na výkladu čl. 36 odst. 4 LPS, který k vymezení podmínek a podrobností povolává zvláštní zákon, a tedy přímo v ústavní rovině počítá s tím, že právo na náhradu škody může vzniknout jen při splnění tímto zákonem definovaných podmínek či předpokladů. Opačný názorový proud prezentovaný ne zcela jednotnou, nicméně převažující judikaturou Ústavního soudu se opírá především o slovo každý v čl. 36 odst. 3 LPS, z něž dovozuje jakýsi primariát občana nad státem provázeným přímým nárokem každého na náhradu škody, je-li zjištěn nesprávný úřední postup či bylo-li vydáno nezákonné rozhodnutí.“⁵⁷

Připomeňme, že čl. 36 odst. 3 LZPS stanoví, že každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem a v odst. 4 stanoví, že podmínky a podrobnosti upravuje zákon. Domnívám se, že uvedený článek LZPS stanoví základní a ústavně zaručené právo jednotlivce domáhat se náhrady škody proti rozhodnutím vydaným vrchnostenskými orgány, které však samozřejmě nejsou neomylné a při veškeré péči mohou být konkrétní

⁵⁶ náleží Ústavního soudu ČR ze dne 1.7.2003, č.j. I. ÚS 513/2002

⁵⁷ VOJTEK, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář*. 3.vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, str. 5.

rozhodnutí vadná, případně zcela nulitní. Je tedy skutečně povinností právního státu zaručit jednotlivci právo na náhradu škodu, kterou mu stát svým autoritativním rozhodnutím způsobí a samozřejmě toto právo musí být zakotveno na úrovni nejjobecnější, nejvyšší, tedy na úrovni ústavní. Tak jako u jiných ústavních práv zaručených jejich adresátům, však i zde LZPS počítá s tím, že toto právo bude konkretizováno konkrétním zákonem, čímž je v našem případě OdpŠK. Přímá aplikace čl. 36 odst. 3 LZPS je tak v tomto případě i odbornou veřejností považována za věc spornou.

5.2.2 Rozhodnutí v činnosti soudního exekutora

Vzhledem k odpovědnosti exekutora za újmu jím způsobenou je nutné si uvědomit další zásadní skutečnost. Hlavní náplní činnosti soudního exekutora a primárním důvodem pro zavedení této právnické profese byla činnost exekutora směřující k nucenému výkonu exekučních titulů. Jinými slovy, soudní exekutor má zajistit vymahatelnost práva. Za tímto účelem mu byly zákonem stanoveny nemalé pravomoci, které soudní exekutor uplatňuje v exekučním řízení. Jakým způsobem je však exekutor uplatňuje? Jedná se snad o nějaký automatizovaný postup, kdy exekutor nijak zvlášť neparticipuje na samotném průběhu řízení? Absolutně ne. Soudní exekutor naopak v jednotlivých exekucích postupuje zcela individuálně a dle aktuálního stavu řízení a sám o způsobu provedení exekuce rozhoduje, vždy s ohledem na co nejúčelnější postup řízení k zajištění vymožení pohledávky oprávněného. Verbum rozhoduje je zcela zásadní.

Celé exekuční řízení je totiž vedeno a jeho „postup“ je dán rozhodnutími soudního exekutora. Celý postup řízení je prostoupen téměř výhradně rozhodnutími. Soudní exekutor vydává ke splnění povinnosti povinného jednotlivé exekuční příkazy a právě těmi rozhoduje o způsobu provedení exekuce s ohledem na zásadu přiměřenosti. Soudní exekutor rozhoduje o tom, zda exekuční návrh bude zamítnut, rozhoduje o tom, že povinnému budou prováděny srážky ze mzdy, rozhoduje o tom, že bude přikázána pohledávka povinného nebo že bude povinnému pozastaveno řídičské oprávnění. V konkrétním případě, kdy tato rozhodnutí soudního exekutora se neprokáží jako dostatečná, rozhodne soudní exekutor např. o realizaci exekuce prodejem nemovitostí povinného, následně rozhodne o rozvržení výtěžku z dražby takové nemovitosti, stejně jako v konkrétním případě může rozhodnout o odkladu či zastavení exekuce. V neposlední řadě exekutor rozhodne o nákladech exekuce a nákladech oprávněného v příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Ve všech těchto případech hovoříme o zákonných pravomocích soudního exekutora, který rozhoduje o konkrétních způsobech provedení exekuce.

Všechny výše uvedené případy jsou výraznými zásahy do práv a povinností účastníků exekučního řízení, případně i třetích osob. Stát tedy delegoval tyto rozsáhlé pravomoci na soukromou fyzickou osobu a pověřil ji k výkonu těchto pravomocí exekutorským úřadem. Stát také ve smyslu ústavně zaručených práv a svobod zaručil, že pakliže při své činnosti exekutor pochybí a způsobí škodu, bude tato škoda nahrazena. Nahrazena dle zákona o odpovědnosti státu za škodu při výkonu veřejné moci. Nicméně dle tohoto zákona pouze v případě, pokud se o jedná o postup exekutora v řízení, nikoliv pokud se týče jeho rozhodnutí. Pokud budeme důsledně a formalisticky aplikovat ustanovení § 4 odst. OdpŠK, musíme říci, že za všechna výše uvedená rozhodnutí stát odpovědnost nemá. A tak se poškozený pravděpodobně může dovolávat náhrady vzniklé újmy za to, že exekutor vadně doručil výzvu k dobrovolnému splnění povinnosti povinným, pravděpodobně se může domáhat náhrady újmy i za neprovedenou součinnost dle § 33 EŘ a zcela určitě se může domáhat náhrady vzniklé újmy v důsledku průtahů v exekučním řízení či v důsledku nečinnosti soudního exekutora.

Ohledně všech rozhodnutí, které soudní exekutor vydá, se potom může dovolávat náhrady vzniklé újmy pouze prostřednictvím přímé aplikace § 36 odst. 3 LZPS. Domnívám se, že se tento důsledek přičí smyslu a účelu zákona, který toto ustanovení LZPS provádí. Co chtěl docílit zákonodárce přijetím OdpŠK, který je konkretizací ústavně zaručeného práva, že každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem? Předpokládám, že toto právo konkretizovat, provést. Je možné, aby v okamžiku, kdy počty exekucí na území našeho státu již dosáhly řádově miliónu a v České republice působí na 160 soudních exekutorů jmenovaných ministrem spravedlnosti, zákonodárce vyčlenil z odpovědnosti státu za škodu jimi způsobenou všechna rozhodnutí? Domnívám se, že účel a smysl zákona je v tomto případě prvním výkladovým imperativem a rozhodnutí exekutora nemohou jaksí vypadnout z odpovědnosti exekutora za škodu.

Závěr, že za rozhodnutí exekutora odpovídá stát na základě OdpŠK lze dovodit z ustanovení § 28 věty druhé EŘ, který stanoví, že úkony exekutora se při exekuční činnosti považují za úkony exekučního soudu. V tom případě platí, že se jedná o úkony soudu prvního stupně a za tyto je samozřejmá odpovědnost státu. Analogicky k obdobné úpravě notářů můžeme uvést „Po novele občanského soudního řádu účinné od 1.7.2009 pak notář sám vydává rozhodnutí, která je možno napravit tzv. auroremedurou podle § 374 odst. 3 OSŘ, tedy tak, že o podaném odvolání vyhoví předseda senátu. Jinak ovšem se rozhodnutí komisaře považuje za rozhodnutí soudu prvního stupně a lze je napadnout odvoláním k soudu

odvolacímu. Odpovědnost za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím pak opět nese stát, nikoliv notář sám.⁵⁸

Zákon říká, že za stát odpovídá za úkony soudního exekutora při exekuční činnosti. Pokusme se proto definovat pojem exekuční činnost.

5.2.3 Exekuční činnost

Samotný právní předpis nám legální definici tohoto pojmu neposkytuje. V rámci systémové úpravy EŘ samotnou exekuční činnost upravuje hlava III. zákona a zahrnují §§ 28 – 73. Uvedený zákonný rozsah pak obsahuje úpravu mnoha rozhodnutí soudního exekutora, mj. možnost uložení pořádkové pokuty, odmítnutí či zamítnutí exekučního návrhu, exekuční příkaz, odklad exekuce a zastavení exekuce. § 55b exekučního řádu pak výslovně upravuje rozhodování exekutora.⁵⁹ Nelze uvažovat, že by se v případě exekuční činnosti nejednalo o rozhodnutí soudního exekutora, ale pouze o postup řízení, neboť výše uvedená rozhodnutí zcela splňují požadavky na rozhodnutí jak po formální, tak materiální stránce.⁶⁰ Systematickým výkladem a rozsahem úpravy, kterou zákonodárce začlenil do části EŘ upravující exekuční činnost, můžeme dovodit, že rozhodování exekutora je skutečným výkonem exekuční činnosti a za tuto stát dle díkce § 4 odst. 1 OdpŠK odpovídá.

Ze stejného paragrafu druhého odstavce navíc nevyplývá, že se tento zákon nevztahuje na rozhodnutí soudního exekutora, pouze stanoví, že činnost soudního exekutora je považována za úřední postup.

Domnívám se, že rozhodnutí soudního exekutora nelze prostě a jednoznačně vyčlenit z exekuční činnosti a úředního postupu, neboť právě tento úřední postup je realizován jednotlivými rozhodnutími. Pokud vyjmete rozhodnutí soudního exekutora z režimu OdpŠK, nejen negujeme samotný účel a smysl uvedeného zákona, navíc pouze formalisticky a teoreticky abstrahujeme určitý úkon v exekučním řízení z působnosti tohoto zákona, neboť samotný postup vedoucí k vydání rozhodnutí do režimu uvedeného zákona spadá, kdežto rozhodnutí, v něž tento postup vyústí již nikoliv. Situace je paradoxní, neboť bez uvedeného rozhodnutí by žádný postup řízení nebyl (škoda nevznikne rozvažováním a přípravou takového rozhodnutí, ale až jeho případným vydáním, neboť až poté vyvolává zamýšlené účinky).

⁵⁸ VOJTEK, Petr. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. *Ad notam*, 2011, roč. 17, č. 3, str. 4 – 5.

⁵⁹ Nestanoví-li tento zákon jinak, exekutor rozhoduje usnesením, které doručí účastníkům řízení a dalším osobám, o jejichž návrzích a právech a povinnostech rozhoduje.

⁶⁰ k tomu srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2002, sp. zn. IV.ÚS 233/02

5.2.4 Odpovědnost soudního exekutora za rozhodnutí

Přijmeme-li výhradně argumentaci, která říká, že rozhodnutí soudního exekutora jsou v rámci odpovědnosti státu za škodu způsobené při výkonu veřejné moci žalovatelné pouze přímou aplikací čl. 36 odst. 3 LZPS⁶¹, mám za to, že popíráme materiální podstatu exekučního řízení a materiální pojetí rozhodnutí v něm vydávaných a naopak se přikláníme k formální stránce řízení. Soudní exekutor totiž postup řízení realizuje právě svými jednotlivými rozhodnutími. Tedy pokud OdpŠK označuje exekuční činnost soudního exekutora za úřední postup, nemusí to nutně znamenat, že pod postup řízení nemohou být subsumována i jednotlivá rozhodnutí.

V usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15.11.2012, sp. zn. 28 Cdo 2596/2012 se soud zabýval nárokem poškozeného, který se domáhal náhrady škody, která mu měla být způsobena nesprávným úředním postupem soudního exekutora při provádění exekuce nařízené k vymožení povinností uložených předběžným opatřením. Předběžné opatření bylo vydáno k návrhu oprávněného a zakazovalo povinnému bránit či jakkoliv ztěžovat oprávněnému odvoz těžkého topného oleje, čerpat jej či umožnit jiným způsobem jeho spotřebu z pěti zásobních nádrží.

Pověřený soudní exekutor vydal exekuční příkaz, kterým rozhodl o provedení nařízené exekuce tím, že se předmětné zásobní nádrže těžkého topného oleje zajistí, znemožní odčerpávání či jinou manipulaci jiným osobám než oprávněnému. Na základě takto vydaného exekučního příkazu byly zásobní nádrže zaplombovány. V důsledku tohoto postupu (realizace exekuce v důsledku vydání exekučního příkazu – rozhodnutí) žalobci měla vzniknout mnohamilionová škoda. V tomto případě se tedy žalobce domáhal náhrady škody za nesprávný postup soudního exekutora, přestože tento postup soudního exekutora spočíval a logicky vyústil ve vydání rozhodnutí – exekučního příkazu. Ačkoliv v tomto případě bylo dovolání žalobce odmítnuto v souvislosti se samotným exekučním titulem – předběžným opatřením vydaným podle § 77a OSŘ, dovolací soud nekonstatuje nepřípustnost žaloby na náhradu škody proti státu za účasti soudního exekutora, neboť tato žaloba směřuje proti rozhodnutí, nikoliv proti postupu. Per analogiam docházíme k závěru, že exekuční činnost definována zákonem o odpovědnosti státu za škodu jako úřední postup v sobě zahrnuje i výsledek úředního postupu – rozhodnutí soudního exekutora.

⁶¹ k tomu např. KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 137.

6 Koncepce odpovědnosti v občanském právu

NObčZ upravuje odpovědnost za škodu v hlavě III, konkrétně v ustanoveních § 2894 a násl. Občanskoprávní odpovědnost je ovládána zásadami právní jistoty, zásadou nikomu neškodit, zásadou na úkor jiného se bezdůvodně neobohacovat a zásadou ochrany dobré víry.⁶² „Odpovědnost za škodu je tradičně považována za soukromoprávní institut. V současné době není soukromé a veřejné právo striktně odděleno, ale dochází stále častěji k prolínání a vzájemnému ovlivňování prvků soukromoprávních a veřejnoprávních, protože subjekty veřejné správy aplikují při své činnosti (kromě veřejnoprávních předpisů také) předpisy z oblasti soukromého práva a vstupují na jejich základě do soukromoprávních vztahů.“⁶³

6.1 Funkce odpovědnosti za škodu

Institut odpovědnosti za škodu plní v rámci právních vztahů funkci preventivně výchovnou, represivní, reparační a satisfakční. Preventivní účel nacházíme v NObčZ v ustanoveních §§ 2900 až 2903. „Preventivně, tj. ve smyslu předcházet porušování právních povinností vedoucích zpravidla ke způsobení škody, působí na subjekty občanského práva i samo vědomí hrozby odpovědnosti a skutečnost, že v případě porušení právních povinností se tato hrozba promění v odpovědnost za způsobenou škodu.“⁶⁴

Reparační funkce je obsažena v požadavku plné náhrady vzniklé škody. „Základní sociální funkcí odpovědnosti za škodu je znovuobjevení majetkové rovnováhy po protiprávním chování škůdce do stavu, v jakém byl poškozený z hlediska majetkového před touto protiprávností (skutečná škoda), resp. do stavu, v jakém by byl i později, kdyby nebylo k protiprávnosti na straně škůdce došlo (ušlý zisk). Tradičně se hovoří o restituční nebo reparační funkci odpovědnosti za škodu.“⁶⁵ „Hmotněprávní ochrana spočívá v oblasti občanského práva v tom, že poškozenému bude celá škoda způsobená škůdcem, resp. odpovědným subjektem, plně nahrazena (reparována), a to formou náhrady v penězích (kompenzace), nebo náhrady in natura (restituce), a tak ekvivalentně vyvážena porušená majetková – ekonomická rovnováha.“⁶⁶ Ne každý zásah do subjektivních práv lze reparovat,

⁶² ŠKÁROVÁ, Marta. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník I. Komentář*. 2.vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, str. 1186.

⁶³ Usnesení zvláštního senátu ze dne 31.1.2012, č.j. Konf 60/2011 – 15

⁶⁴ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné* 2. 4. vydání. Praha: Aspi, 2005, str. 404.

⁶⁵ BEJČEK, Josef. Vliv tzv. soukromého vymáhání náhrady škody na podstatu a funkce odpovědnosti za škodu. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, roč. 18, č.2, str. 118.

⁶⁶ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné* 2. 4. vydání. Praha: Aspi, 2005, str. 417.

např. nemateriální újmu může odpovědný subjekt jen těžko navrátit do původního stavu, natož ji odčinit v penězích, proto v některých případech bude poškozenému přiznána náhrada vzniklé škody v penězích jako satisfakce. Za projev satisfakční funkce můžeme považovat „jednorázové peněžité odškodnění zadostiučinění (tzv. materiální satisfakci) za vytrpěné bolesti i za ztížení společenského uplatnění neboli i za nemajetkové újmy...“⁶⁷ Represivní funkci česká úprava odpovědnosti za škodu neplní a tuto funkci nacházíme v oblasti veřejného práva.⁶⁸ Sankční funkci v rámci úpravy odpovědnosti za škodu nacházíme zejména v anglosaském právu, označována jako „punitive damages“. „Koncept „punitive damages“ lze stručně charakterizovat tak, že škůdce je povinen hradit nejen majetkovou či nemajetkovou újmu (kompenzace), ale poškozenému kromě toho vznikne právo na navýšení odškodného, zpravidla ve formě násobku, které jde již nad rámec skutečné vzniklé újmy (sankce).“⁶⁹ Cílem české koncepce odpovědnosti za škodu není škůdce trestat, ale pouze obnovit předešlý stav (restitutio in integrum), případně nahradit škodu v penězích.⁷⁰ „Proto podle platného českého práva nelze uložit náhradu škody jako trest, resp. jako trestní postih (tzv. punitivní – exemplární náhrada škody).“⁷¹

6.2 Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu

Občanskoprávní odpovědnost nevzniká jaksi automaticky. Nestačí pouhý vznik škody k tomu, aby byl určitý subjekt zavázán škodu nahradit. K tomu, aby občanskoprávní odpovědnost za škodu vznikla je třeba splnit několik předpokladů. Za prvé porušení právní povinnosti (protiprávní úkon) nebo alternativně zákonem kvalifikovaná událost vyvolávající škodu (škodní událost), dále vznik škody, příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody. K těmto předpokladům pak přistupuje ještě zavinění.⁷² Škůdce je povinen nahradit škodu bez ohledu na své zavinění v případech stanovených zvláště zákonem.⁷³ „Jako základní východisko se formuluje povinnost nahradit újmu způsobenou škůdцем zaviněně, přičemž zavinění z nedbalosti je presumováno.“⁷⁴ K předpokládanému zavinění nauka uvádí „Princip předpokládaného (presumovaného) zavinění znamená, že poškozený musí

⁶⁷ tamtéž

⁶⁸ Sankční funkci v rámci úpravy odpovědnosti za škodu nacházíme v anglosaském právu, označována jako „punitive damages“.

⁶⁹ VLASÁK, Michal. Sankční náhrada škody na pozadí mezinárodní konference. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 24, str. 922.

⁷⁰ § 2951 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.

⁷¹ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha: Aspi, 2005, str. 419.

⁷² tamtéž

⁷³ § 2895 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁷⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, str. 1022.

v jednotlivém případě prokazovat porušení právní povinnosti (protiprávní úkon), dále vznik a výši (rozsah) škody a konečně že vzniklá škoda a její výše (rozsah) jsou s porušením právní povinnosti v příčinné souvislosti. Ve všech těchto směrech spočívá povinnost tvrzení, břemeno tvrzení, důkazní povinnost i důkazní břemeno na poškozeném.⁷⁵ „Zákon vychází z toho, že zletilý a duševně zdravý občan má natolik vyvinuté psychické schopnosti, že je schopen rozeznat následek svého jednání a toto jednání ovládnout.“⁷⁶

6.3 Přímá odpovědnost soudního exekutora za škodu

NObčZ v § 1 odst. 1 stanoví, že uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného. Procesní předpisy poskytují možnost obrany proti postupu soudního exekutora.

Povinný má především možnost dle ustanovení § 55 EŘ ve spojení s § 268 OSŘ podat návrh na zastavení exekuce. Dále se povinný může domáhat odkladu exekuce dle § 54 EŘ ve spojení s § 266 OSŘ. Možnou obranou je návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu dle 68 EŘ v případě provedení exekuce prodejem movitých věcí povinného. Zákon tuto možnost dává nejen povinnému, ale i třetí osobě, slovy zákonodárce může tento návrh podat ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci. Uvedený návrh je možno podat do 30 dnů ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o soupisu věci, a to u exekutora, který věc pojal do soupisu. Opožděný návrh exekutor odmítne. Proti rozhodnutí soudního exekutora o vyškrtnutí věci ze soupisu není dle § 55c odst. 3 písm. a) EŘ opravný prostředek přípustný. V případě, že navrhovatel nebude mít se svým návrhem na vyškrtnutí věci úspěch, může podat žalobu na vyloučení věci podle § 267 OSŘ.⁷⁷

K uplatnění nároku na náhradu škody způsobené soudním exekutorem se primárně použije zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Soudní exekutor je dle § 32 EŘ odpovědný za škodu způsobenou při výkonu exekuční činnosti, přičemž zvláštním předpisem podle kterého bude škoda uplatněna je OdpŠk. Vzhledem k tomu, že odpovědnost soudního exekutora je upravena speciálním předpisem, NObčZ se proto užije pouze subsidiárně. „Úprava odpovědnosti exekutora za škodu způsobenou výkonem jeho činnosti vychází z principů

⁷⁵ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha: Aspi, 2005, str. 420.

⁷⁶ BIČOVSKÝ, Jaroslav. HOLUB, Milan. *Náhrada škody podle občanského, obchodního, pracovního a správního práva*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 1995, str. 37.

⁷⁷ dle § 68 odst. 4 exekučního řádu: Žalobu na vyloučení věci podle § 267 občanského soudního řádu může navrhovatel podat u exekučního soudu do 30 dnů od doručení rozhodnutí exekutora, kterým nevyhověl, byť jen zčásti, jeho včas podanému návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. O tom musí být navrhovatel exekutorem poučen. Od podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu do uplynutí lhůty podle věty první a po dobu řízení o žalobě nelze sepsané movité věci prodat..

objektivní odpovědnosti, které jsou shodné s úpravou obsaženou v občanském zákoníku, a proto lze při posuzování odpovědnosti exekutora a určení výše škody vycházet z komentářů a judikatury vztahujících se k obdobným ustanovením občanského zákoníku (zejména § 427 a 428 ObčZ).⁷⁸

V úvodu této práce jsem se pokusila naznačit do jisté míry zvláštní postavení soudního exekutora. Stát na něj převedl část své moci tak, aby byl zajištěn výkon práva. Zároveň ponechal výlučně na účastnících vykonávacího řízení, aby nesli náklady tohoto řízení, a jak bylo vysvětleno výše, také chodu exekutorských úřadů. I tuto koncepci považuji za správnou, neboť není důvod, aby státní rozpočet a daňoví poplatníci nesli zátěž plynoucí z vymáhání individuálních pohledávek jiných subjektů.⁷⁹ Na druhou stranu soudní exekutor má jako jediný subjekt v České republice možnost si své vlastní náklady sám vymáhat.⁸⁰ Stát jeho činnost nijak nezajišťuje, pouze dává exekutorovi možnost za svou činnost získat úhradu hotových výdajů a odměnu za provedenou exekuci. Navíc vzhledem k tomu, že v České republice neplatí místní příslušnost soudních exekutorů⁸¹, je podnikatelský aspekt jejich činnosti ještě výraznější. Z výše uvedeného vyplývá, že stát přestože se na fungování exekutorských úřadů nepodílí, odpovědnosti za činnost soudních exekutorů se nezříká. Soudní exekutor samozřejmě je motivován k řádnému výkonu své činnosti, neboť stát po něm následně může uplatnit regresní náhradu za způsobenou škodu. Zaměříme se však na problematičtější situace výkonu činnosti soudního exekutora.

Soudní exekutor velmi výrazně zasahuje do práv a oprávněných zájmů nejen povinných, ale často i třetích osob. Procesní možnosti obrany jsou dány, jak již bylo uvedeno výše. Jaké jsou však reálné možnosti uspokojit náhradu škody způsobenou soudním exekutorem? Exekutor v řízení vystupuje v podstatě jako prostředník mezi stranou povinnou a oprávněnou. Oprávněný jako dominus litis zahajuje řízení⁸² a na jeho návrh také bude řízení vždy

⁷⁸ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 136.

⁷⁹ Tato koncepce se jeví jako logická. Objektivně vzato můžeme předpokládat, že pokud občan podniká jízdu v městské hromadné dopravě tzv. „načerno“, rozhoduje se nezaplatit jízdenku s vědomím, že toto jednání je stiženo případnou pokutou. Pokud se opětovně rozhoduje o neuhrazení pokuty na místě, ale ani s odstupem času ve lhůtě k tomu stanovené, dokonce ani poté, co je mu doručeno rozhodnutí soudu, nelze se divit, že nastupuje donucení. Pokud se dobrovolně rozhoduje mnohokrát svou povinnost nesplnit, nechť také nese náklady „svého rozhodnutí“.

⁸⁰ Není myšleno jako vymáhat si své vlastní pohledávky, které mu vznikají, ale pouze náklady a odměnu jednotlivých exekučních kauz, ke kterým byl soudem pověřen. Pohledávky, které vznikají samotnému exekutorovi, si samozřejmě samostatně vymáhat nemůže, neboť by se jednalo o rozpor s požadavkem nepodjatosti soudního exekutora, viz § 29 exekučního řádu.

⁸¹ K tomu např. Portál Exekutorské komory České republiky [online]. 28.5.2014. [cit. 8.8.2014]. Zaujetí stanoviska k otázce místní příslušnosti soudních exekutorů. Dostupné na: <<http://www.ekcr.cz/1/aktuality-promedia/1618-zaujeti-stanoviska-k-otazce-mistni-prislusnosti-soudnich-exekutoru-28-5-2014?w=>>

⁸² § 37 zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve znění pozdějších předpisů

zastaveno.⁸³ Exekutor je vskutku pouze vykonavatelem a dá se říci, že ve sporných případech nese riziko škody oprávněný (který si také konkrétního soudního exekutora vybral). V následujících řádcích se proto pokusím nastínit problematické aspekty odpovědnosti soudního exekutora za škodu.

6.3.1 Zákonné bezpráví

V případech, kdy se to jeví jako účelné, soudní exekutor může přistoupit k provedení exekuce prodejem movitých věcí povinného. Tzv. mobiliární exekuce jsou povinnými často pocíťovány jako možná největší zásah do jejich práv. Uvedenou situaci lze celkem chápat. Soudní exekutor volí tento způsob provedení exekuce pouze v případech, kdy se nedaří k uspokojení pohledávky oprávněného zajistit jiný majetek povinného. Jádro exekuční činnosti tak spočívá spíše v činnosti „od stolu“ než ve výjezdech vykonavatelů k povinným. K mobiliární exekuci je přistoupeno často až k jako poslední možnosti, jak vymoci alespoň částečné plnění od povinného v případech, kdy povinný nepobírá mzdu, plat nebo jiný postižitelný příjem, nedisponuje finančními prostředky na účtu u peněžního ústavu ani jinými postižitelnými majetkovými právy a ani jiný způsob provedení exekuce není možný či nevede k vymožení pohledávky.

Při exekuci prodejem movitých věcí exekutor bezprostředně zasahuje nejen do majetkových poměrů povinného, ale také do jeho obydlí či soukromí. Právě z těchto důvodů by měl v těchto případech exekutor postupovat zvlášť obezřetně, neboť místa, kde povinný bydlí, s ním obvykle sdílí i další členové domácnosti, kteří s vymáhanou pohledávkou nemají pranic společného.⁸⁴ Pokud k určitému pochybení při soupisu movitých věcí skutečně dojde, poskytuje exekuční řád možnost bránit se tomu, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu.⁸⁵ Pokud bude návrhovatelský neúspěšný (byť jen zčásti), může podat žalobu na vyloučení podle § 267 OSŘ.⁸⁶

6.3.2 Excindační žaloba podle § 267 OSŘ

„Účelem excindační (vyučovací) žaloby je poskytnout právní ochranu osobám, které mají k majetku (k věcem, právům nebo jiným majetkovým hodnotám), jenž byl postižen výkonem rozhodnutí (exekucí), takové právo (právní vztah), které nepřipouští, aby nařízený výkon rozhodnutí (exekuce) byl proveden a aby se tak postižený majetek stal zdrojem pro

⁸³ § 55 zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve znění pozdějších předpisů za použití § 268 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu

⁸⁴ K tomu např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22.3.2012, sp. zn. 13 Kseo 1/2011

⁸⁵ zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁶ Podle § 55c odst. 3 písm. a) exekučního řádu není odvolání proti rozhodnutí soudního exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu přípustné.

uspokojení oprávněného (rozsudek NS sp. zn. 20 Cdo 1977/2009).⁸⁷ Vzhledem k tomu, že jak bylo uvedeno výše, exekutor vystupuje v řízení jen jako vykonavatel rozhodnutí, kterým byl subjekt povinný zavázán plnit mu uloženou povinnost subjektu oprávněnému, žalovaným v řízení o excindační žalobě je oprávněný. „Excindační žalobu soud neprojednává v rámci výkonu rozhodnutí, ale ve sporném řízení podle části třetí OSŘ, věcně příslušným je okresní soud a místně příslušným je dle § 88 písm. o) vždy soud, u něhož je prováděn výkon rozhodnutí (výlučná místní příslušnost soudu).“⁸⁸ Excindační žaloba se v rámci exekučního řízení podává u exekučního soudu do 30 dnů od doručení rozhodnutí exekutora, kterým nevyhověl, byť jen zčásti, jeho včas podanému návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu.⁸⁹

Jeví se, že výše uvedená třicetidenní lhůta není k ochraně třetích osob dostatečná. „Důvodová zpráva ji obhajuje argumentem, že tak bude zamezeno, aby třetí osoby účelově brzdily průběh exekučního řízení. Důležité je však podotknout, že k takovému postupu třetí osoby v převážné většině případů nemají vůbec žádný důvod. Jak bylo zmíněno již v poznámce k § 55, není možné, aby nepřipustnost exekuce byla napravena uplynutím prekluzivní lhůty. Problémem navíc je, že případné nepodání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu nebo vylučovací žaloby neomezuje třetí osobu k podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení, dojde-li nakonec k prodeji věci. V tomto případě se tedy jedná o obohacení oprávněného na úkor třetí osoby bez právního důvodu. Lze konstatovat, že případné problémy tak pouze byly „odsunuty“ mimo rámec exekučního řízení.“⁹⁰

Problematická situace pro žalobce nastává tehdy, pokud věci již v dražbě byly prodány (jiná majetková práva byla zpeněžena). „Kdyby takový stav nastal až v průběhu řízení, soud excindační žalobu, která nebyla vzata zpět, zamítne.“⁹¹ V tomto případě nastává situace, kdy je exekuce fakticky provedena. Žalobce pak logicky nemá možnost domáhat se vyloučení takové věci (zůstaneme-li u exekuce prodejem movitých věcí), neboť tato byla prodána vydražiteli.⁹² V tomto případě však není právní důvod pro to, aby byl oprávněný uspokojen

⁸⁷ LEVÝ, Jiří In SVOBODA, Karel (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 916.

⁸⁸ Tamtéž, st. 925.

⁸⁹ zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁰ HLAVSA, Petr, DÁVID, Radovan, KOJAN, Michal. *Exekuční řád a předpisy související*. 1.vydání. Praha: Leges, 2013, str. 133.

⁹¹ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 926.

⁹² Podle § 329 odst. 7 občanského soudního řádu zaplatí-li vydražitel nejvyšší podání řádně a včas, přejde na vydražitele vlastnické právo k vydražené věci anebo souboru vydražených věcí, a to s právními účinky k okamžiku udělení příklepu. Přechodem vlastnictví na vydražitele zanikají zástavní a zadržovací práva a další práva váznoucí na věci.

z výtěžku dražby věci, která nebyla ve vlastnictví povinného. Takto postižená třetí osoba má poté tedy právo domáhat se tohoto plnění prostřednictvím tzv. žaloby z lepšího práva.

6.3.3 Žaloba z lepšího práva

„Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu s exekučním řízením souvisí rovněž tzv. žaloba z lepšího práva, kterou soud též projedná ve sporném řízení. Jde o žalobu věřitele povinného proti tomu, komu byl v exekuci vyplacen výtěžek, event. jeho část (získaný např. z prodeje nemovitosti povinného), odůvodněnou tvrzením, že žalobcovo právo na uspokojení z výtěžku exekuce bylo v exekučním řízení porušeno, neboť žalobce měl s ohledem na pravost, výši, skupinu či pořadí pohledávek lepší právo než žalovaný, jenž výtěžek zpeněžení majetku povinného získal.“⁹³ V případě žaloby z lepšího práva se tedy jedná o žalobu na plnění projednávanou ve sporném řízení, jejíž podstatou je, že žalobce má k předmětu exekuce „lepší právo“ než žalovaný. Typicky právo vlastnické. Z hlediska procesního se tedy jedná o žalobu na plnění, z hlediska hmotného práva o nárok vzniklý z „bezdůvodného obohacení“⁹⁴, který vzniká tehdy, jestliže žalovaný získal na úkor žalobce majetkový prospěch plněním bez právního důvodu.“⁹⁵ V tomto případě má hmotné právo „přednost“, neboť by bylo zjevným bezprávím, pokud by procesně správný postup v exekučním řízení znamenal neodůvodněnou újmu na vlastnickém právu třetí osoby. „Není přitom významné, jak bylo postupováno v řízení o výkon rozhodnutí. I kdyby žalovaný obdržel výtěžek (výnos) získaný výkonem rozhodnutí nařízeným a provedeným v souladu se zákonem (zákonem upravujícím nařízení a provedení výkonu rozhodnutí), nepředstavuje to právní důvod k tomu, aby si takto získané plnění mohl ponechat. Pro závěr, zda měl k přijetí plnění právní důvod, není rozhodující procesní úprava postupu při výkonu rozhodnutí, ale vždy jen hmotné právo. Získal-li žalovaný na uspokojení své pohledávky plnění z majetku jiné osoby než povinného, aniž by k tomu měl hmotněprávní důvod, nebo náleželo-li správně (podle hmotného práva) plnění jinému věřiteli než jemu, bylo mu vždy plněno bez právního důvodu, tedy i v případě, že k tomu došlo v souladu s výsledky vykonávacího řízení (rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 1509/2009).“⁹⁶

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.1.2009, sp.zn. 28 Cdo 4531/2008

⁹⁴ K tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2489/2003

⁹⁵ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 927.

⁹⁶ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 927.

6.3.4 „Úspěch“ v řízení o žalobě z lepšího práva?

Předchozí kapitoly naznačily možnosti obrany třetí osoby, pokud její věci či majetková práva budou „neprávem“ poškozena v rámci exekuce. Jaké jsou další možnosti takto poškozené osoby? Pro ilustraci si představme, že exekuce proti povinnému je vedena opět (pro lepší názornost) prodejem movitých věcí. V průběhu exekuce dojde ke zpeněžení osobního automobilu, který není ve vlastnictví povinného a jehož hodnota byla v době dražby 300.000 Kč. Předmětný automobil soudní exekutor nevyškrtl ze soupisu na základě návrhu na vyškrtnutí a vlastník automobilu nebyl úspěšný ani v řízení o excindační žalobě. Naopak uspěl v řízení o žalobě z lepšího práva. Vzhledem k tomu mu oprávněný (kterému byl výtěžek z dražby vyplacen) musí vydat bezdůvodné obohacení, které získal z dražby provedené soudním exekutorem. Vydražený automobil však byl vydražen pouze za 150.000 Kč.⁹⁷ Kdo uhradí poškozené třetí osobě, jejíž vůz byl v rozporu s hmotným právem prodán v dražbě soudním exekutorem, škodu⁹⁸, která jí vznikla? V tomto případě se nepochybně majetek poškozeného majitele motorového vozidla snížil o 150.000 Kč. Kdo bude povinen škodu původnímu majiteli automobilu nahradit?

6.3.5 Škoda způsobená exekutorem či oprávněným

Výše nastíněnou situaci nelze rozhodně považovat za problém akademický či teoretický. Uvedené situace mohou vznikat velmi často a mohou se týkat nejen věcí movitých, jak uvádíme v příkladu výše, ale také věcí nemovitých či jiných majetkových práv. V dané chvíli již (původní) majitel vozidla vyčerpал obvyklé a výše uvedené procesní možnosti obrany. Získal bezdůvodné obohacení, které zpeněžením jeho majetku v dražbě získal oprávněný. Nicméně toto plnění zdaleka nedosahuje hodnoty vozu, který mu byl soudním exekutorem k úhradě pohledávky povinného v dražbě prodán. Žaloba z lepšího práva již nepřipadá v úvahu, žaloba o vydání bezdůvodného obohacení taktéž nikoliv, neboť v této chvíli žádné další obohacení nevzniklo. Co však vzniklo, je škoda. V případě oprávněného lze dojít k závěru, že za tuto škodu nebude odpovědný.

Oprávněný může za škodu v tomto případě odpovídat pouze na základě NObčZ. Mezi předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti za škodu patří porušení právní povinnosti (protiprávní úkon), škoda, příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem

⁹⁷ Podle § 329 odst. 2, věty první, občanského soudního řádu, nejnižší podání činí jednu třetinu rozhodné ceny.

⁹⁸ Podle § 2952 zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku, se hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu, má poškozený právo, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu.

škody a zásadně i zavinění ve formě úmyslu či nedbalosti.⁹⁹ Všechny podmínky musí být splněny kumulativně, přičemž není-li splněna byt' jen jedna z nich, nárok na náhradu škody nevznikne.¹⁰⁰ V případě oprávněného není splněn již první předpoklad vzniku odpovědnosti, totiž u oprávněného v tomto případě nedovodíme žádné jeho protiprávní jednání, a proto nelze dovést ani vznik jeho občanskoprávní odpovědnosti.

V případě vzniku odpovědnosti na straně soudního exekutora musíme dojít nutně k závěru, že by se v tomto případě mělo jednat o odpovědnost soudního exekutora podle OdpŠk., neboť v daném případě škoda vznikla při výkonu exekuční činnosti. „Předpokladem odpovědnosti exekutora za škodu způsobenou v souvislosti s exekuční činností je tedy porušení právní povinnosti, vznik škody, příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vzniklou škodou a neexistence liberačního důvodu uvedeného v § 32 odst. 2 exekučního řádu.“¹⁰¹ Ve výše uvedeném případě však nutně docházíme ke stejnému závěru. Soudní exekutor nezpůsobil škodu porušením právní povinnosti, neboť nedocházíme k závěru, že jeho postup byl v rozporu se zákonnými požadavky.

Zákon stanoví, že exekutor postupuje v exekuci rychle a účelně; při tom dbá ochrany práv účastníků řízení i třetích osob dotčených jeho postupem.¹⁰² Poté co sepsal věci do soupisu movitých věcí, může se ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci, domáhat vyškrtnutí věci ze soupisu. „Exekutor o bezvadném návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu rozhoduje bez jednání jen na základě listinných důkazů. Nejsou-li k návrhu připojeny žádné nebo nedostatečné listinné důkazy, exekutor nevyzývá navrhovatele k jejich zaslání a návrhu nevyhoví. Je tomu tak proto, aby rozhodování exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu bylo rychlé a lhůta pro rozhodnutí byla dodržena. Důkazy složitě obstarávanými listinami nebo výpověďmi svědků může provádět až soud v rámci řízení o vylučovací žalobě.“¹⁰³ V daném případě tedy soudní exekutor může po právu rozhodnout o tom, že věc se ze soupisu nevyškrtává a předmětnou věc prodat v dražbě. Jeho postup je v souladu se zákonem, a proto v případě následného řízení o žalobě na náhradu škody nedovodíme splnění již prvního předpokladu vzniku odpovědnosti za škodu, totiž porušení právní povinnosti. Jak uvádí právní nauka „Exekutor neodpovídá za škodu, která vznikla v souvislosti s jeho

⁹⁹ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné 2.* 4. vydání. Praha: Aspi, 2005, str. 419.

¹⁰⁰ k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.02.2005, sp. zn. 25 Cdo 773/2004

¹⁰¹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.04.2011, sp. zn. 25 Cdo 3029/2009

¹⁰² zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰³ KASÍKOVÁ, Martina. ŠIMKA, Karel. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 425.

činností, pokud tato činnost byla prováděna v souladu se zákonem.¹⁰⁴ Vzhledem k tomu, že nejsou splněny zákonné předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu ani v tomto případě, nezbyvá, než uzavřít, že ani v tomto případě nebude soudní exekutor (potažmo stát) za škodu takto způsobenou odpovídat.

6.3.6 Škoda vznikla, škůdce neznámý, řešení v nedohlednu?

Lze výše uvedenou situaci považovat za stav, který neodporuje obecně uznávaným zásadám spravedlnosti a práva? Třetí osobě, původně stojící zcela vně exekuci postihující majetek povinného, může zákonným způsobem vzniknout poměrně značná škoda. Nikdo v podstatě nepochybil, nikdo nenesl odpovědnost. Poškozenému tak zůstane např. onen výtěžek z dražby a ohledně zbytku hodnoty jeho původního majetku pouze oči pro pláč? Má tato situace nějaké řešení? Určitou ochranu poskytuje EŘ v ustanovení § 68 odst. 4, které zakazuje prodat věc v dražbě, pokud je ohledně ní podána excindační žaloba. To předpokládá vyčkání soudního exekutora dalšího postupu minimálně 30 dní ode dne doručení rozhodnutí o vyškrtnutí věci ze soupisu povinnému, případně třetí osobě. Podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu však není podmínkou pro podání žaloby na vyloučení věci.¹⁰⁵ Nutno podotknout, že tento názor není zcela jednotný. „Dikce § 68 ex. řádu tedy, byť nikoli výslovně, sděluje, že žalobu o vyloučení věci z exekuce nelze s úspěchem podat, jestliže navrhovatel, který byl exekutorem poučen, v zákonných lhůtách nepodá jak návrh na vyškrtnutí věci z exekutorova soupisu, tak následnou žalobu o vyloučení věci z exekuce.“¹⁰⁶ Vzhledem k tomu, že podání a případnému úspěchu žaloby z lepšího práva nebrání neúspěch či dokonce nepodání excindační žaloby, se však tento postup jeví jako poměrně neúčelným.

Pravděpodobně tedy nezbyvá, než se vrátit k ochraně práv a základních svobod na ústavní úrovni. LZPS v čl. 11 odst. 1 stanoví, že každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje. Čl. 36 odst. 1 LZPS dále stanoví: Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Ve výše uvedeném případě může být zákonným způsobem zasáhnuto do ústavně zaručeného práva vlastnit majetek. Domnívám se, že i zákonný a „správný“ procesní postup nemůže být ke zcela neodůvodněné

¹⁰⁴ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 135.

¹⁰⁵ k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2012, sp. zn. 20 Cdo 418/2012

¹⁰⁶ SVOBODA, Karel. Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou. *Komorní listy*, 2011, roč. III, č. 4, str. 30.

tíži poškozeného a je úkolem jak soudů obecných, tak soudu Ústavního zaručit ochranu vlastnického práva jako absolutního majetkového práva.

Závěr

Otázka občanskoprávní odpovědnosti za způsobenou újmu patří mezi nejsložitější otázky právní teorie a praxe vůbec. Posouzení splnění předpokladů vzniku odpovědnosti, zejména otázky kauzálního nexu či psychického stavu subjektu vzhledem k zavinění vyžaduje vysoce individuální a racionální posouzení jednotlivých *caus* a situací, se kterými se v občanském i profesním životě setkáváme. Problematika exekucí je potom tématem více než aktuálním, zejména vezmeme-li v úvahu, že každoročně jsou v České republice nařízeny stovky tisíc exekucí. Při takovémto počtu zákonitě dochází k situacím, které mohou vyústit ke vzniku újmy, bez ohledu na to, zda je postup exekutora v souladu se zákonem či nikoli. Tato práce se pokusila spojit obě témata jako dvě strany téže mince.

Pojetí odpovědnosti v právu se vlivem sociálního, kulturního a ekonomického vývoje za posledních několik desetiletí výrazně proměňuje. Nový občanský zákoník účinný od 1. ledna 2014 opustil koncepci „náhrady škody v duchu primitivního materialismu, podle něhož se poškozenému hradí výlučně škoda majetková.“¹⁰⁷ Stejně tak jednoznačně odmítl koncepci, kdy hodnota lidského života či zdraví byla paušálně a generálně stanovena právním předpisem bez ohledu na konkrétní případ, situaci, život. „Soukromý život je nekonečně variabilní a snaha po jeho nivelizaci v záležitostech tak navýsost individuálních jako jsou bolest, důsledky újmy na zdraví pro další budoucnost postiženého nebo ztráta blízkého člověka není důvodná.“¹⁰⁸ Plynule dochází k vývoji od odpovědnosti subjektivní k rozšiřování odpovědnosti objektivní, ať už se jedná o provozní činnosti, výrobky či realizaci veřejné moci.

Pokusila jsem se nastínit do jisté míry dichotomní a problematické postavení soudního exekutora, jehož úkolem je realizovat právo, jednat nestranně a nezávisle, a přitom jako podnikatel a manager. V tomto směru je dle mého názoru vhodné uvažovat o zavedení místní příslušnosti soudního exekutora, případně dále o obligatorní povinnosti oprávněného uhradit zálohu na náklady exekuce. Případná místní příslušnost exekutorů by odstranila silný podnikatelský prvek činnosti exekutora a navíc by přiblížila toto právníkové povolání činnosti notářů či soudů, kde je místní příslušnost uplatňována.

Jestliže úkony soudního exekutora v exekučním řízení považujeme za úkony exekučního soudu a soudní exekutor je pověřen provedením exekuce soudem, nabízí se upravit také jeho

¹⁰⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, str. 1022.

¹⁰⁸ Tamtéž, str. 1046.

příslušnost, přiblížit exekutora dlužníkovi a vycházet analogicky z ústavně zaručeného práva na zákonného soudce.

Za současného stavu docházíme ke zcela neodůvodněnému rozdílu mezi notáři, exekutory a soudy. Zatímco oprávněný může požadovat, aby exekucí byl pověřen například exekutor z Plzně, exekuci bude nařizovat a exekučním soudem v tomto případě bude obecný soud povinného, tedy kupříkladu Okresní soud v Karviné. Vezmeme-li v úvahu požadavek ekonomické rentability exekutorských úřadů tak, aby byl jejich chod zajištěn, nemůžeme zavírat oči před otevřenou a nepochybně tvrdou soutěží mezi jednotlivými exekutory bojujícími o „dostatečný přísun pohledávek“. Tuto rivalitu by místní příslušnost exekutorů mohla pomoci odstranit. Na druhou stranu nelze přehlížet námitky věřitelů, kteří nesouhlasí s tím, aby si dále exekutora nemohli vybírat dle svého uvážení.

Obecně vzato každý exekutor musí splňovat stejné podmínky a předpoklady pro to, aby byl exekutorským úřadem pověřen. Je tedy poněkud zarážející uvažovat o tom, že ačkoliv všichni exekutoři prošli stejným výběrovým řízením a mají k dispozici stejné zákonné prostředky k vymožení pohledávky oprávněného, jsou exekutoři „lepší“ a „horší“, z nichž jedni pohledávku vymohou (či vymohou rychleji) a jiní ne. V tomto případě se musím zamyslet nad tím, zda taková vysoká úspěšnost jednotlivých úřadů není spojena (eufemisticky řečeno) s příliš extenzivním výkladem právních norem k újmě nejenom povinného, ale zejména třetích osob. Na druhou stranu je nutné připustit, že i jednotliví exekutoři mohou být reálně v rámci vymáhání pohledávek různě úspěšní i při přísném dodržení všech relevantních předpisů, neboť v praxi nemusí být vše černobílé. Tyto rozdíly mezi exekutory totiž mohou jednoduše plynout z lepší organizace práce, lepší vybavenosti, lépe vyškolených či většího počtu zaměstnanců, z různých prostředků v rámci informačních technologií, které mohou řízení usnadňovat a urychlovat či právě naopak. Pro věřitele, kteří disponují větším množstvím pohledávek, je logicky jednodušší mít své pohledávky u jednoho exekutora. V tomto je pro věřitele jistě nezanedbatelná také vzdálenost exekutorského úřadu například od jeho bydliště, zejména za účelem přímé komunikace s exekutorem či nahlížení do spisu (ne všechny exekutorské úřady a všichni účastníci řízení umožňují či jsou schopni nahlížet do elektronicky vedených spisů prostřednictvím dálkových přístupů).

I přes uvedené rozpory, osobně se domnívám, že místní příslušnost soudních exekutorů v budoucnu bude prosazena. Je nasnadě, že zavedení teritoriality není vyhovující pro všechny dotčené. V tomto případě by totiž dramaticky poklesl nápad velkým exekutorským úřadům, které vymáhají stovky tisíc exekucí ve prospěch exekutorů, kterým by se v důsledku této změny nápad zvýšil. V těchto případech by se tzv. velké exekutorské úřady nevyhnuly

velkým ztrátám, nevyhnutelné by bylo hromadné propouštění zaměstnanců, omezení provozu, stěhování úřadů do menších prostor, nepotřebným by se stal hmotný majetek, stejně jako licence pro používaný software apod. Nicméně bohužel situace, kdy právní předpis v konečném důsledku omezí či reguluje podnikání dotčených subjektů, není ničím neobvyklým a lze ho považovat za logický důsledek vývoje společnosti.

V současnosti však stále chybí ona příslovečná politická vůle systém přes protesty věřitelů a exekutorských úřadů definitivně transformovat. Hledají se proto různá polovičatá řešení, které jistým způsobem „motivují“ oprávněné při volbě soudního exekutora, nicméně v konečném důsledku jsou zdrojem potíží jak pro exekutory, tak pro oprávněné. Takovým je např. omezení výše náhrady cestovních výdajů na 1.500 Kč za jednu cestu do místa, jež není sídlem exekutora, který vede exekuci, a zpět.¹⁰⁹

V poslední době je pak diskutována povinnost obligatorní úhrady zálohy na náklady exekuce, kterou by hradil oprávněný při podání exekučního návrhu. Uvedenou snahu považuji v podstatě za správnou, je však otázkou, jak by povinné hrazení zálohy ovlivnilo vymáhání bagatelních pohledávek, které zcela jistě již tak utrpí určité šrámy poslední (neodpustím si poznámku, že v určitých bodech absurdní) novelou advokátního tarifu.¹¹⁰

Výše popsané úvahy de lege ferenda demonstrují poslední tendence v rámci zákonné úpravy postavení soudních exekutorů a jejich činnosti.

Ani pojetí samotné odpovědnosti soudního exekutora (potažmo státu) za jeho činnost není ani zdaleka bezproblémové. Zatímco soudní exekutor bezpochyby vystupuje jako podnikatelský subjekt, za jeho činnost je primárně odpovědný stát a vůči exekutorovi může ex post uplatnit regres. Uvedený závěr s ohledem na přenos části moci veřejné na subjekt odlišný od státu nelze hodnotit negativně. Jako logický a správný v tomto směru musím zhodnotit příklon k pojetí odpovědnosti jako objektivní, nikoliv jako subjektivní. Názor o subjektivní odpovědnosti soudního exekutora dle mého názoru ignoruje oprávněné zájmy účastníků a třetích osob, které prováděnou exekucí mohou být porůznu dotčeny a také exekutora jeho odpovědnosti nedůvodně zbavuje.

Za problematický nadále považuji nejednotný výklad ustanovení § 4 odst. 2 OdpŠk, a to i s ohledem na možnost přímé aplikace čl. 36 odst. 3 LZPS. Mám za to, že přímá aplikace ustanovení LZPS by v praxi měla být spíše výjimečná (navíc sama LZPS stanoví, že

¹⁰⁹ vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁰ podle § 14b odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů, ve věcech výkonu rozhodnutí, je-li vymáháno peněžité plnění a tarifní hodnota nepřevyšuje 50 000 Kč, činí pro účely stanovení náhrady nákladů řízení sazba odměny za první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a za sepsání návrhu na zahájení řízení 100 Kč za každý z těchto úkonů.

podmínky a podrobnosti uplatnění práva dle uvedeného čl. 36 odst. 3 upravuje zákon). LZPS by tedy měla působit jako autentický zdroj, rámec, elementární a nezpochybnitelný standard, jehož úroveň ochrany práv zákon nemůže redukovat, nikoliv jako primární právní předpis, na který se bude muset poškozený spoléhat jako na poslední možnost, jak se domoci svého práva.

Za mimořádně problematické považuji případy, kdy vznikne škoda zákonným postupem soudního exekutora, a není tedy splněn jeden z hlavních předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu. Předpokládám, že tyto případy budou spíše výjimečné a budou zapříčiněny spíše výjimečnými okolnostmi na straně osoby odlišné od povinného, jejíž majetek byl v exekuci neoprávněně postižen.

Ochrana subjektivních práv je poskytována všem bez rozdílu, ovšem nadále platí, že pouze bdělému náleží právo. V tomto směru by tedy bylo nutné zjišťovat, zda se poškozený vlastník věci měl v exekuci možnost bránit. Pokud totiž ze svého zavinění nevyužil všechny procesní prostředky, které mu zákon k obraně poskytuje, těžko se bude moci domáhat přiznání nároku na náhradu škody, když škoda mu vznikla zejména v příčinné souvislosti s jeho nečinností.

Otázky postavení soudního exekutora, škody způsobené zákonným postupem, případně otázky odpovědnosti za rozhodnutí jsou pak otevřeny pro vývoj *de lege ferenda* a interpretační a aplikační praxi soudů.

V závěru práce si přece jen neodpustím skromné přání, abychom se alespoň v osobním životě jak se soudními exekutory, tak s odpovědností za škodu střetávali co nejméně.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem

Vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb

Stavovské předpisy

Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky č. X/2013 Věstníku ze dne 7. prosince 2012, kterým se stanoví postup při vyhlásování a organizaci výběrového řízení

Usnesení Sněmu Exekutorské komory České republiky ze dne 28. února 2006, kterým byl přijat v souladu s ustanovením § 110 odst. 7 písm. l) Exekučního řádu stavovský předpis, kterým se stanoví Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů

Monografie a ostatní publikace

BIČOVSKÝ, Jaroslav. HOLUB, Milan. *Náhrada škody podle občanského, obchodního, pracovního a správního práva*. 1.vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 1995, str. 37.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. 1.vydání. Ostrava: Sagit, 2012, str. 1022.

HLAVSA, Petr a kol. *Exekuční řád a předpisy související*. 1.vyd. Praha: Leges, 2013, str. 191.

KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Exekuční řád: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 325.

KLÍMA, K. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. 1.vydání. Praha: ASPI Publishing, 2003, str. 236.

KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha: Aspi, 2005, str. 404.

MACUR, Josef. *Kurz občanského práva procesního – Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, str. 3.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, str. 339.

STAVINOHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2003, str. 136.

SVOBODA, Karel (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 916.

ŠKÁROVÁ, Marta. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník I. Komentář*. 2.vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, str. 1186.

VOJTEK, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář*. 3.vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, str. 5.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2008, str. 616.

Odborné články

BEJČEK, Josef. Vliv tzv. soukromého vymáhání náhrady škody na podstatu a funkce odpovědnosti za škodu. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, roč. 18, č.2, str. 118.

SVOBODA, Karel. Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou. *Komorní listy*, 2011, roč. III, č. 4, str. 30.

VOJTEK, Petr. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. *Ad notam*, 2011, roč. 17, č. 3, str. 4 – 5.

VLASÁK, Michal. Sankční náhrada škody na pozadí mezinárodní konference. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 24, str. 922.

Internetové zdroje

GINTER Jindřich. Finančně jsme skoro na dně, tvrdí šéfka Exekutorské komory [online]. www.novinky.cz, 16.8.2011 [cit. Dne 8.8.2014], dostupné na <http://www.novinky.cz/finance/241924-financne-jsme-skoro-na-dne-tvrdi-sefkaexekutorske-komory.html>

Portál Exekutorské komory České republiky [online]. 28.5.2014. [cit. 8.8.2014]. Zaujetí stanoviska k otázce místní příslušnosti soudních exekutorů. Dostupné na: <<http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1618-zaujeti-stanoviska-k-otazce-mistni-prislusnosti-soudnich-exekutoru-28-5-2014?w=>>

Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony ze dne 9.11.2011. [online]. [cit. 8.8.2014]. Dostupné na <www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=76211>

Judikatura

Judikatura Ústavního soudu

nález Ústavního soudu ČR ze dne 1.7.2003, č.j. I. ÚS 513/2002

stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. Pl.ÚS-st. 23/06

usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2010, sp. zn. Pl.ÚS 10/10

usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. IV.ÚS 180/06

usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. II.ÚS 150/04

usnesení Ústavního soudu ČSFR ze dne 9.6.1992, sp. zn. I. ÚS 192/92

usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2002, sp. zn. IV.ÚS 233/02

Judikatura Nejvyššího soudu

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.1.2009, sp.zn. 28 Cdo 4531/2008

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.04.2011, sp. zn. 25 Cdo 3029/2009

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.09.2010, sp. zn. 7 Tdo 977/2010

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2489/2003

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.02.2005, sp. zn. 25 Cdo 773/2004

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2012, sp. zn. 20 Cdo 418/2012

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.11.2012, sp. zn. 28 Cdo 2596/2012

Judikatura Nejvyššího správního soudu

rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 27.2.2012, sp. zn. 14 Kse 8/2011

rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 15.10.2013, č.j. 14 Kse 3/2013 – 52

rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 9.4.2013, č.j. 15 Kse 8/2012 – 118

rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22.3.2012, sp. zn. 13 Kseo 1/2011

rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 31.1.2012, sp. zn. 14 Kse 6/2011

Judikatura ostatní

usnesení zvláštního senátu ze dne 31.1.2012, č.j. Konf 60/2011 – 15

Shrnutí

Tato diplomová práce je zaměřena na aspekt odpovědnosti soudního exekutora při výkonu jeho činnosti. Zejména se soustředí na odpovědnost při výkonu exekuční činnosti, ale zmiňuje také odpovědnost při výkonu tzv. další činnosti soudního exekutora podle § 74 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů.

První kapitola se zabývá vázaností soudního exekutora právními předpisy. Podle exekučního řádu je soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti vázán jen Ústavou České republiky, zákony, jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení. Vzhledem k tomu, že dle uvedeného zákona je soudní exekutor také obligatorně členem stavovské organizace sdružující soudní exekutory, Exekutorské komory České republiky, je vázán také stavovskými předpisy.

Druhá kapitola je zaměřena na činnost exekutora obecně a akcentuje některé prvky jeho postavení, zejména nezávislost jeho činnosti, požadavek zákonodárce na zákonný a svědomitý výkon jeho funkce, činnost soudního exekutora jako činnost za úplatu a také srovnává jeho postavení s postavením soudu, potažmo soudce.

Třetí kapitola obsahuje jednotlivé formy odpovědnosti soudního exekutora, neboť v případě této právnické profese přichází v úvahu nejen odpovědnost za způsobenou újmu, ale také odpovědnost kárná nebo trestní. Jelikož podle exekučního řádu soudní exekutor může zaměstnávat také zaměstnance, také za jejich činnost nese odpovědnost.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na výkladové rozdíly, které v minulosti způsobovaly ne zcela konzistentní judikaturu soudů ohledně odpovědnosti exekutora, a to ve smyslu odpovědnosti subjektivní či objektivní. Věnuje se rozdílnému a ne zcela důvodnému pojetí odpovědnosti exekutora a notáře.

Pátá kapitola se soustředí na problematiku odpovědnosti státu za škodu podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, neboť tento stanoví, že stát odpovídá za škodu, kterou způsobily právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona a za výkon této správy jsou považovány také úkony soudního exekutora při výkonu exekuční činnosti.

Poslední šestá kapitola se zabývá odpovědností podle občanského práva, stanoví předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti a zmiňuje procesní možnosti, které má

k ochraně svých práv účastník exekučního řízení, a to zejména návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, žalobu na vyloučení věci ze soupisu a žalobu z lepšího práva.

Summary

This thesis is focused on the aspect of liability of an executor in the line of duty. Particularly, it is focused on the liability while performing the execution activity; however, it also mentions the liability while performing the so called executor's other activities pursuant to Section 74 of Act No. 120/2001 Coll., providing for enforcement officers and activities (Execution Rule), as amended.

The introductory chapter is occupied with the fact of how the executor is bound by legal regulations. In accordance with the Execution Rule, while performing the execution activity, the executor is only bound by the Constitution of the Czech Republic, laws, other legal regulations and court's decisions rendered in the proceedings on orders of executions and execution proceedings. Since the executor is obliged to be a member of a professional organization associating executors, the Chamber of Licensed Executors of the Czech Republic, pursuant to the above-mentioned Act, he/she is also bound by the professional regulations.

The second chapter is focused on the executor's activity generally and emphasizes some elements of the executor's position, particularly the independence of the executor's activity, legislative requirement for the lawful and conscientious performance of his/her activity, the executor's activity as the activity in return for payment and compares his/her position with the position of the court, or judge.

The third chapter contains individual forms of the executor's liability, as in the case of this legal profession not only 'the liability for harm caused' is in the question, but also the disciplinary or criminal liability. As according to the Execution Rule, the executor can also employ employees; he/she is also responsible for their activities.

The fourth chapter is focused on interpretative differences that in the past did not quite cause the consistent judicature of courts concerning the executor's liability within the meaning of subjective or objective liability. It deals with different, not exactly the reasonable conception of the executor's and notary's liability.

The fifth chapter is focused on the issue of the state liability for damages pursuant to Act No. 82/1998 Coll., providing for liability for damages caused by the performance of the public authority, as it states that the state is responsible for damages caused by corporate bodies or natural entities while performing state administration that is entrusted to them by or

on the basis of law and the executor's acts; while performing the execution activities, they are also considered to be performed by the administration.

The (last) sixth chapter deals with the liability in accordance with civil law, it states prerequisites of civil liability commencement and mentions procedural possibilities for a participant of execution proceeding to protect his/her rights, particularly an action for removing a thing from a register and the so called action of better law.

Klíčová slova

odpovědnost, exekutor, škoda, občanský zákoník, úřední osoba, exekuční činnost, veřejná moc

liability, executor, damage, civil code, an official, execution activity, public power